

UNIVERZITA KONŠTANTÍNA FILOZOFA V NITRE

PEDAGOGICKÁ FAKULTA

Katedra pedagogiky

Mgr. Kristína Bielčíková

**MEDIÁLNA VÝCHOVA AKO PREVENCIA
KYBERAGRESIE**

Autoreferát dizertačnej práce

Nitra 2023

Dizertačná práca bola vypracovaná v dennej forme doktorandského štúdia na Katedre pedagogiky Pedagogickej fakulty Univerzity Konštantína Filozofa v Nitre.

Predkladateľ:

Mgr. Kristína Bielčíková

Katedra pedagogiky
Pedagogická fakulta, UKF v Nitre
Dražovská cesta 4
949 74 Nitra

Školiteľ:

doc. PaedDr. Katarína Hollá, PhD.

Katedra pedagogiky
Pedagogická fakulta, UKF v Nitre
Dražovská cesta 4
949 74 Nitra

Oponenti:

prof. PaedDr. Ctibor Határ, PhD.

Pedagogická fakulta, UKF v Nitre

doc. PhDr. Mário Dulovics, PhD.

Pedagogická fakulta, UMB

v Banskej Bystrici

doc. Mgr. Kamil Kopecký, Ph.D.

Pedagogická fakulta, UPOL v Olomouci

Autoreferát bol rozoslaný dňa: 13.06.2023

Obhajoba dizertačnej práce sa koná dňa^{03.07.2023} o^{09.00} hod. pred komisiou pre obhajobu dizertačnej práce v odbore doktorandského štúdia, vymenovanou predsedom odborovej komisie v odbore 38. – učiteľstvo a pedagogické vedy, študijný program pedagogika na Pedagogickej fakulte UKF v Nitre, Dražovská cesta 4, 949 74 Nitra

Predseda odborovej komisie:

prof. PaedDr. Jana Duchovičová, PhD.

Pedagogická fakulta, UKF v Nitre

UNIVERZITA KONŠTANTÍNA FILOZOFA V NITRE

PEDAGOGICKÁ FAKULTA

Katedra pedagogiky

Mgr. Kristína Bielčíková

**MEDIÁLNA VÝCHOVA AKO PREVENCIA
KYBERAGRESIE**

Autoreferát dizertačnej práce

na získanie akademického titulu „philosophiae doctor“, v
skratke „PhD.“

študijný program: pedagogika

študijný odbor: 38 – učiteľstvo a pedagogické vedy

Nitra 2023

OBSAH

ÚVOD	5
1. ŠTRUKTÚRA DIZERTAČNEJ PRÁCE	7
2. TEORETICKÉ VÝCHODISKÁ A SÚČASNÝ STAV SKÚMANEJ PROBLEMATIKY	9
3. METODOLOGICKÁ ORIENTÁCIA VÝSKUMU	14
4. ZÁVERY Z VÝSLEDKOV VÝSKUMU A ODPORÚČANIA PRE PEDAGOGICKÚ TEÓRIU A PRAX	21
5. ZÁVER	32
6. SUMMARY	33
7. VÝBER POUŽITEJ LITERATÚRY	34
8. ZOZNAM PUBLIKOVANÝCH PRÁC DOKTORANDA.....	38

ÚVOD

Vyučovanie mediálnej výchovy a najmä rozvoj mediálnej a digitálnej gramotnosti sa stali v spoločnosti čoraz viac potrebnými. Nevyhnutnosť rozvoja predmetných gramotností môžeme vidieť nielen u detí, ale aj u dospelých či seniorov. Rozvíjaním mediálnej a digitálnej gramotnosti dokážeme zabezpečiť oveľa lepšiu prácu s informačnými zdrojmi a digitálnymi technológiami. Rozvoj digitálnej a mediálnej gramotnosti nezahŕňa len prácu s technológiami, ale predovšetkým schopnosť kriticky a efektívne pracovať s informáciami, analyzovať a zhodnotiť spoľahlivosť mediálnych správ.

Nedostatočný rozvoj digitálnej a mediálnej gramotnosti prináša viacero nedostatkov, ktoré sa odzrkadľujú v celej spoločnosti. Žiaci, u ktorých absentuje dostatočná úroveň digitálnej a mediálnej gramotnosti, môžu prísť o rôzne príležitosti, môžu sa stať v budúcnosti šíriteľmi dezinformácií, ktoré vyvolávajú v spoločnosti paniku a sú veľmi rýchlo šírené. Ďalším negatívom vyplývajúcim z nedostatočnej úrovne digitálnej a mediálnej gramotnosti je vznik online ohrození, ktoré sú v súčasnosti nielenže rozšírené, ale aj vzrastá ich sila a prejavy. Rovnako tak žiaci, ktorí nevedia využívať mediálny obsah efektívne a neuvedomujú si jeho zdravé využitie, sa môžu stať len pasívnymi prijímateľmi obsahov, ktoré nijakým spôsobom neobohatia ich osobnosť. Pasívne prijímanie mediálnych obsahov môže spôsobovať nedostatok kritického myslenia. Okrem toho pasívne vnímaný mediálny obsah môže prinášať aj nevhodné a zavádzajúce informácie, ktoré sú ďalej bez premyslenia šírené. Uvedomovaním si potreby zvyšovať úroveň digitálnej a mediálnej gramotnosti, a tým pomôcť žiakom chrániť sa pred nebezpečnými prejavmi, sme zostavili cieľ práce v znení: *vypracovať a overiť intervenčný program mediálnej a digitálnej gramotnosti ako nástroj intervencie kyberagresie.*

Intervencia kyberagresie pomáha redukovať nevhodné správanie vo virtuálnom prostredí a učí žiakov správne reagovať pri jej možných prejavoch. Okrem toho poskytuje informovanosť, podporu, vzdelávanie, ale aj usmernenia potrebné na elimináciu jej šírenia. Na základe stanoveného cieľa formulujeme teoretické a empirické východiská dizertačnej práce. Práca pozostáva zo šiestich kapitol, ktoré svojím obsahom na seba nadväzujú a vzájomne sa dopĺňajú.

V prvej kapitole sa zameriavame na mediálnu výchovu a mediálnu gramotnosť a s ňou späté východiská. Operacionalizujeme jednotlivé súvzťažné pojmy, ktoré s touto problematikou úzko súvisia. Analyzujeme účinky médií a možné paradigmatické prístupy k mediálnej výchove. Špecifikujeme možnosti vyučovania mediálnej výchovy a rozvoja mediálnej gramotnosti a z toho vyplývajúce mediálne kompetencie a zručnosti žiakov.

Rozoberáme aktuálny stav a vývoj mediálnej výchovy a mediálnej gramotnosti na Slovensku.

Druhá kapitola sa zameriava na problematiku kyberagresie a virtuálneho prostredia. Analyzujeme a komparujeme ich špecifiká a popisujeme koncepčný model kyberagresie, ktorý sme revidovali oproti pôvodnému zneniu. Popisujeme typy kyberagresie, ale aj motívy a prediktory, aby sme tak hlbšie prenikli do podstaty problematiky a vnímali ju z viacerých možných uhlov. V neposlednom rade sme bližšie definovali, ako je na tom ochrana detí vo virtuálnom priestore na Slovensku.

Prvé dve kapitoly sú základnou platformou prevencie a intervencie kyberagresie, ktorej venujeme pozornosť v tretej kapitole ako základného východiska k väčšej informovanosti a eliminácii kyberagresie. Popisujeme možné účinné, ale aj neúčinné stratégie prevencie a intervencie kyberagresie. Berieme do úvahy možné špecifiká prevencie kyberagresie na Slovensku a úlohy, ktoré zabezpečujú kybernetickú bezpečnosť. Významnou časťou tejto kapitoly je najmä komplexný popis vytvoreného *intervenčného programu Mediálny gramotník*. Pri jeho koncipácii sme vychádzali z vopred preštudovaných a vyššie popísaných teoretických východísk, ktoré nám dopomohli k jeho komplexnosti. Popisujeme aj jeho preventívny a intervenčný dopad na kyberagresiu. V závere kapitoly sa zameriavame na jeho efektivitu, uvádzaním zásad, ktoré je potrebné pri realizácii dodržiavať, ale aj prvotný obsahový zámer, z ktorého čerpáme.

V štvrtej kapitole uvádzame empirické východiská. Súčasťou kapitoly sú bližšie stanovené kroky tvorby výskumného problému, cieľa, hypotéz, výskumnej vzorky, ale aj využitých metód a nástrojov na realizáciu výskumnej i teoretickej časti.

Piata kapitola je zameraná na analýzu a interpretáciu zistení z realizácie vytvoreného intervenčného programu *Mediálny gramotník*. Zamerali sme sa na posúdenie validity a reliability výskumného nástroja – škály, ktorá bola využitá ako pretest a posttest, pred a po realizácii intervenčného programu. Následne uvádzame výsledky, pri ktorých vychádzame z porovnávania úrovne žiakov pred a po realizácii programu. Analýzu realizujeme na základe subškál, ktoré tvoria zmysluplný celok našej problematiky. Na základe výsledkov a z nich vyplývajúcich skutočností sme koncipovali poslednú šiestu kapitolu, kde uvádzame najdôležitejšie zistenia, ktoré komparujeme s inými výskumami. Vychádzajúc z výsledkov následne koncipujeme odporúčania pre pedagogickú teóriu a prax.

1. ŠTRUKTÚRA DIZERTAČNEJ PRÁCE

ÚVOD	10
1 TEORETICKÉ VÝCHODISKÁ MEDIÁLNEJ VÝCHOVY A MEDIÁLNEJ GRAMOTNOSTI	13
1.1 TÉMOTVORNÉ POJMY MEDIÁLNEJ VÝCHOVY	20
1.2 ÚČINKY MÉDIÍ AKO VÝCHODISKO MEDIÁLNEJ VÝCHOVY.....	27
1.3 PARADIGMATICKÉ PRÍSTUPY K MEDIÁLNEJ VÝCHOVE	32
1.4 MODELY A PROBLÉMY MEDIÁLNEJ VÝCHOVY A MEDIÁLNEJ GRAMOTNOSTI	35
1.5 MEDIÁLNE KOMPETENCIE AKO VÝSLEDOK MEDIÁLNEJ GRAMOTNOSTI	45
1.6 VÝVOJ, STAV A ANALÝZA MEDIÁLNEJ VÝCHOVY A MEDIÁLNEJ GRAMOTNOSTI NA SLOVENSKU	52
2 AGRESIA VO VIRTUÁLNO M PROSTREDÍ	63
2.1 ŠPECIFIKÁ VIRTUÁLNEHO PROSTREDIA	66
2.2 KONCEPČNÝ MODEL KYBERAGRESIE	72
2.3 ŠPECIFIKÁ A TYPY KYBERAGRESIE	77
2.4 MOTÍVY A PREDIKTORY KYBERAGRESIE	86
2.5 OCHRANA DETÍ VO VIRTUÁLNO M PRIESTORE NA SLOVENSKU	95
3 PREVENCIA A INTERVENCIA KYBERAGRESIE	99
3.1 ŠPECIFIKÁ PREVENIE KYBERAGRESIE V SLOVENSKEJ REPUBLIKE	102
3.1.1 Účinná a neúčinná prevencia kyberagresie.....	107
3.2 HLAVNÉ PRÍSTUPY INTERVENIE KYBERAGRESIE	110
3.2.1 Úlohy zabezpečujúce kybernetickú bezpečnosť.....	115
3.3 INTERVENČNÝ PROGRAM MEDIÁLNY GRAMOTNÍK	117
3.4 INTERVENČNÝ PROGRAM MEDIÁLNY GRAMOTNÍK AKO PREVENIA KYBERAGRESIE	122
3.5 EFEKTIVITA INTERVENČNÉHO PROGRAMU MEDIÁLNY GRAMOTNÍK	126
4 INTERVENCIA KYBERAGRESIE – EMPIRICKÉ VÝCHODISKÁ	134
4.1 VÝSKUMNÝ PROBLÉM A CIELE VÝSKUMU	135
4.2 HYPOTÉZY	137
4.3 VÝSKUMNÁ VZORKA	139
4.4 VÝSKUMNÉ METÓDY A NÁSTROJE	141
5 MEDIÁLNY GRAMOTNÍK AKO PREVENIA KYBERAGRESIE – ANALÝZA A INTERPRETÁCIA ZISTENÍ	147
5.1 POSÚDENIE VALIDITY A RELIABILITY MERACÍH NÁSTROJOV V PRETESTE A POSTTESTE	147
5.2 VÝSLEDKY PRETESTOV A POSTTESTOV	151

5.3	ANALÝZA A INTERPRETÁCIA VÝSLEDKOV PRETESTOV A POSTTESTOV	154
6	DISKUSIA A ODPORÚČANIA PRE PEDAGOGICKÚ TEÓRIU A PRAX	180
6.1	DISKUSIA	180
6.2	ODPORÚČANIA PRE PEDAGOGICKÚ TEÓRIU A PRAX	185
	ZÁVER	193
	POUŽITÁ LITERATÚRA	195
	PRÍLOHY	218

2. TEORETICKE VÝCHODISKÁ A SÚČASNÝ STAV SKÚMANEJ PROBLEMATIKY

Médiá sa nevedomky stali súčasťou života ľudí a pomaly sa začali vynárať otázky: „Ako s médiami pracovať?“ „Sú médiá bezpečné?“ „Nemôžu priniesť negatívne vplyvy?“ Práve myšlienky a úvahy o pozitívnych a negatívnych vplyvoch médií na spoločnosť, a najmä na deti a mládež, priniesli potrebu ochrany detí a dospelujúcich pred nástrahami mediálnych vplyvov. Okrem ochrany je dôležité učiť deti médiá používať a najväčší zmysel vidíme v posilňovaní digitálnej a mediálnej gramotnosti, ale aj vyučovaním mediálnej výchovy ako zmysluplného predmetu.

Mediálnu výchovu môžeme na Slovensku kategorizovať na základe historického hľadiska, rozvoja, obsahu a ukotvenia mediálnej výchovy na:

1. obsah, ciele, východiská mediálnej výchovy na Slovensku (Brečka, S. 1999, Hradiská, E. 1999, Brestovanský, M. 2010, Vrabec, N. 2013 a);
2. komparáciu mediálnej výchovy na Slovensku (Nováková, S. 2013);
3. etické aspekty médií a kompetencie mediálnej výchovy (Poláková, E. 2007, Balážová, E. 2012 a);
4. mediálnu výchovu v obsahu vzdelávania (Palenčárová, J. 2008, Kačínová, V., Kolčáková, K., 2012, Sláviková, N. 2013);
5. mediálnu výchovu ako prevenciu online rizikového správania (Hollá, K. 2013, Dulovics, M. 2018);

Slovenskí autori sa v rámci mediálnej výchovy snažia rozpracovať úroveň jej vzdelávania, možnosti a spôsoby výučby, implementáciu do iných predmetov a poskytujú základné teoretické východiská k ďalším štúdiám.

V zahraničí, rovnako ako na Slovensku, možno mediálnu výchovu kategorizovať nielen z historického hľadiska, rozvoja, obsahu a ukotvenia, aj na:

1. obsah, ciele, východiská mediálnej výchovy (Masterman, L. 1985, Silverblatt, A, a Enright Elicieri, E. M. 1997, Buckingham, D. 2003);
2. komparáciu mediálnej výchovy (Tufte, B. 1993, Fedorov, A. 2008);
3. etické aspekty médií a kompetencie mediálnej výchovy (Tulodziecki, G., Grafe S. 2019);
4. mediálnu výchovu v obsahu vzdelávania (Buckingham, D. 2003, Potter, J. W. 2010);
5. mediálnu výchovu ako prevenciu online rizikového správania (Khaksar Azgandi, A. a kol. 2022, Mikulcová, K., Kopecký, K. 2021).

Viacero odborníkov sa zhoduje v tom, že prostredníctvom mediálnej výchovy sa rozvíja mediálna gramotnosť. Znamená prístup, analýzu, schopnosť, hodnotenie a vytváranie správ v rôznych kontextoch (Livingstone, S., 2004). Mediálnou výchovou môžeme mediálnu gramotnosť rozvíjať. Na základe definícií autorov E. Polákovovej (2007), M. Brestovanského (2010), N.

Slávikovej (2013), D. Buckingham (2003, 2007) vnímame mediálnu výchovu ako výchovu k mediálnej gramotnosti, ktorej podstatou je formovaním kritického myslenia viesť žiakov ku konštruktívnemu prístupovaniu k jednotlivým digitálnym zariadeniam a mediálnym obsahom. Žiaci prostredníctvom používania nových médií objavujú nové stimuly, ktoré istým spôsobom rozvíjajú ich osobnosť.

Okrem mediálnej výchovy a mediálnej gramotnosti rozvíjame aj digitálnu gramotnosť, ktorú môžeme definovať ako *“zručnosť potrebnú pre život“* – individuálnu formu technologickej kompetencie, ktorá zabezpečuje plnohodnotnú účasť na živote v spoločnosti (Buckingham, D. 2009).

Uvedomovaním si stále väčšej potreby rozvíjať digitálnu a mediálnu gramotnosť sme zostavili intervenčný program Mediálny gramotník a uvádzame jeho základné teoretické ukotvenie. Cieľom programu je rozvoj digitálnej a mediálnej gramotnosti ako nástroja prevencie kyberagresie.

Cieľ vyjadruje dôležitosť rozvoja gramotností, ktoré sú v súčasnej spoločnosti podceňované, aj napriek neustálemu nárastu digitálnych technológií a ich funkcií. Ich rozvojom zabezpečujeme nielen zdokonalenie zručností žiakov, ale aj lepšie a bezpečnejšie fungovanie vo virtuálnom prostredí. Na základe vypracovania prvej kapitoly, v ktorej podrobne rozoberáme jednotlivé aspekty mediálnej výchovy, sme dospeli k istým záverom, ktoré dopomohli k vypracovaniu celého intervenčného programu tak, aby zodpovedal aktuálnym potrebám súčasnej digitálnej mediálnej spoločnosti. Z hľadiska paradigiem, ktoré vypracoval autor D. McQuail (2004 in Vrabc, N. 2013 b) vychádza intervenčný program Mediálny gramotník z interpretačnej paradigmy, ktorej obsahom je interpretácia a produkcia médií. Súčasťou programu je správna interpretácia mediálnych obsahov, ktoré môžu byť často klamlivé a zavádzajúce. Pri správach na internete sa môže stať, že názov príspevku nekoreluje s jeho obsahom a teda jeho účelom je len nalákať čo najviac čitateľov. Je dôležité, aby žiaci premýšľali nad vnímaným obsahom a jeho interpretáciou, nezabúdali ani na mýtusy, ktoré sú v médiách prezentované, ale v skutočnosti nemajú nič spoločné s reálnym svetom. Rovnako tak sme sa zamerali aj na obsah, ktorý žiaci v médiách zdieľajú, aby nad ním premýšľali a neuverejšovali intímne a osobné údaje, ktoré môže niekto zneužiť. Mediálny obsah, ktorý je produkováný, by mal byť obohacujúci a neohrozujúci tak odosielateľa ako aj prijímateľa tohto obsahu. Okrem interpretačnej paradigmy vychádza intervenčný program z radikálne humanistickej paradigmy, ktorej podstata má základ v kritickosti médií. Úzko tým nadväzuje na interpretačný paradigmu, čím prepájame správnu interpretáciu, produkciu a kritickosť. Byť kritický k mediálnym obsahom znamená premýšľať, vyvodzovať závery, skúmať relevantné zdroje, argumentovať ich a hľadať skutočnú podstatu. Z hľadiska smerov prepájame počas celého intervenčného programu kriticko-

hermeneutický smer so smerom learning-by-doing. Podstatou kriticko-hermeneutického smeru je reflexia médií, interpretácia, ale aj aktivita. Priamo sa spája s interpretačnou paradigmou. Aktivity sú zostavované tak, aby prepájali teoretické vedomosti s praktickou časťou, ktorej zodpovedá learning-by-doing. V rámci intervenčného programu sme vytvárali bezpečné profily, blogy, či príklady webových stránok, ktoré svojím obsahom obohacujú osobnosť žiakov.

Z hľadiska paradigiem a prístupov sme dokázali prepojiť problematiku médií s aktuálnymi potrebami mediálnej spoločnosti. Pri jeho tvorbe sme nezabúdali ani na modely, ktoré poukazujú na celkovú konceptualizáciu obsahu médií. Pragmatické modely vo vyučovaní odzrkadľujú praktickosť, ktorú sme pretavovali v celkovom pôsobení intervenčného programu. Žiaci svojou praktickou činnosťou prichádzali k záverom a zisteniam, ktoré následne reflektovali. Okrem toho sa v rámci praktických aktivít v skupinách učili akceptovať názory iných, z ktorých mohli čerpať nové informácie. Tieto skutočnosti následne prenikli do spoločných diskusií a záverov. A. Fedorov (2015) zostavil modely mediálnej výchovy, na základe ktorých je možné lepšie a efektívnejšie smerovať mediálnu výchovu. Niektoré z modelov sa vzájomne prepájajú, pri koncipácii intervenčného programu sme vychádzali z estetického a sociokultúrneho modelu – tento model rozvíja aktívne myslenie a tvorivú činnosť, ktorá bola podstatou pri práci so žiakmi. Táto tvorivá činnosť predchádzala aktívnemu učeniu a hľadaniu správnych mediálnych významov počas jednotlivých aktivít zameraných práve na rôzne mediálne obsahy. V tomto modeli prepájame v rámci programu médiá s tradičnými informačno-komunikačnými technológiami. Najvýznamnejší je rozvoj kritickosti, logiky a tvorivosti, ktorá je výsledkom analýzy, porozumenia a správnej interpretácie mediálnych obsahov.

Druhý model, ktorý priamo vyplýva z programu, je prepojením sociokultúrnych, informačných a praktických/pragmatických modelov. Tento model znovu smeruje k správnej interpretácii mediálnych obsahov, ale fokusuje sa najmä na tvorbu vlastných mediálnych textov, ktoré svojím pôsobením prispievajú k sebarozvoju žiakov. Okrem toho prispôsobuje svoj obsah aktuálnym problémom mediálneho sveta, čo sa ukazuje v rýchlom vývoji spoločnosti. V rámci programu sa tento model odzrkadľuje najmä v riešení aktuálnych problémov a v aktivitách, ktoré sa zameriavajú najmä na správnu produkciu mediálnych obsahov a ich správne vyhodnotenie. Praktické aktivity sú podstatou modelu, ktoré sa rovnako tak nachádzajú aj v intervenčnom programe.

Posledným modelom, ktorý sa priamo odzrkadľuje v programe, je model rozvoja kritického myslenia – kritické myslenie sa vyznačuje odhaľovaním, hodnotením, predpokladaním, racionálnym a dôsledným uvažovaním, aktivitou, skúmaním, zdôvodnenými názormi a snahou nad informáciami

premýšľať (Petranová, D. 2011). V programe venujeme pozornosť dimenzii kritiky médií, ktorou rozvíjame kritickosť, zmysluplnú analýzu mediálnych textov a kritické myslenie žiakov. Rozvíjaním kritickosti je možné pripraviť žiakov na správne vyhodnocovanie mediálneho obsahu. Učí žiakov predovšetkým selektovať obsah, ktorý je nevhodný a klamlivý. Tento model môžeme považovať za veľmi účinný, ak sa správne prepája s jednotlivými prístupmi a pôsobením učiteľa, či lektora.

Okrem modelov mediálnej výchovy bolo našou snahou prepájať intervenčný program aj s modelom mediálnej gramotnosti, ktorý vytvoril autor D. Baack (1996 in Stix, D. C., Jolls, T. 2020). Obsahom modelu sú štyri dimenzie, ktoré pozostávajú z mediálnej kritiky, mediálnych vedomostí, používania médií a mediálnej produkcie. Dimenzie sú súčasťou programu, jednotlivé stupne na seba priamo nadväzujú, nakoľko bez schopnosti kritiky a vedomosti o médiách, je ťažké naučiť sa používať médiá bezpečne a produkovať tvorivý a obohacujúci obsah. Prostredníctvom jednotlivých dimenzií rozvíjajúcich mediálnu gramotnosť sa môžeme postupne dopracovať aj k prevencii kyberagresie.

Okrem rozvoja digitálnej a mediálnej gramotnosti a prevencie kyberagresie bolo našou snahou rozvíjať aj kompetencie. Pri kompetenciách vychádzame z modelu, ktorý navrhli Holanďania s cieľom podporiť a objasniť mediálnu gramotnosť. Vybrali sme niektoré kompetencie, ktoré počas realizácie programu rozvíjame prostredníctvom praktických aktivít:

- vyhľadávať informácie – prostredníctvom diskusií sme zisťovali, aké informácie žiaci najčastejšie vyhľadáávajú, čo ich zaujíma a ako smerujú svoje pôsobenie v mediálnom svete. Cieľom bolo naučiť žiakov, ako si overiť zdroj, fotografiu, či webovú stránku a ako odlišovať klamlivé fakty a informácie. Povzbudzovali sme žiakov k vyhľadávaniu informácií, ktoré sú pre nich obohacujúce v zmysle rozširovania vedomostí,
- tvoriť mediálne obsahy – so žiakmi sme počas realizácie programu vytvárali blogy, video, profily osôb, čím sme poukazovali aj na tvorbu vhodných a náučných obsahov, ktoré nijakým spôsobom neohrozujú,
- komunikovať a diskutovať o médiách – v tejto časti sme nadviazali aj na možné ohrozenia, kedy sa môžu žiaci spájať s neznámymi ľuďmi, ktorých zámer môže byť negatívny. Z toho dôvodu sme realizovali aktivity, ktoré svojim obsahom poukazovali na nevhodnosť internetovej komunikácie s ľuďmi, ktorých nepoznáme, a ktorí vyžadujú príliš osobné údaje. Diskusie prebiehali počas celého programu, ich cieľom bola vzájomná akceptácia iných názorov, zhodnotenie vlastného pôsobenia v médiách, poučenie sa z možných chýb ostatných spolužiakov,

- zhodnotiť vlastné pôsobenie v mediálnom svete – konečným výsledkom aktivít bola vlastná reflexia, opytovanie sa seba samého na vlastné pôsobenie v mediálnom svete, na svoju produkciu, či správanie a posielanie správ.

Jednotlivé kompetencie sme rozvíjali prostredníctvom zručností autorov H. Jenkinsa a kol. (2009), ktoré vzhľadom k charakteru považujeme skôr za formy:

- hra – využívaná počas celého pôsobenia intervenčného programu. Pre žiakov je veľmi pútavá a motivujúca. Je potrebné však zistiť, aká hra žiakov skutočne motivuje a kedy dokážu efektívne pracovať,
- improvizácia – môžeme sem zaradiť hranie rolí, schopnosť empatického vnímania problémov a improvizácie, tieto formy sú dôležité najmä na umocnenie pochopenia, vcítania sa do obete pri kyberagresívnom správaní,
- simulácia – napodobňovanie správania a dostávanie sa do iných rolí je rovnakou potrebnou súčasťou. Experimentovaním a navodzovaním dynamiky sme tak lepšie vedeli aktivizovať celú skupinu,
- distribúcia – schopnosť zmysluplne distribuovať mediálny obsah, v zmysle premysleného pridávania mediálnych produktov. Znovu sa dostávame k schopnosti premyslieť to, aký obsah pridám, či nie je ohrozujúci, ako obohacuje mňa či ostatných,
- multitasking – v rámci programu sme rozvíjali pozornosť a vnímavosť detí na mediálny obsah. Nebyť pasívnym prijímateľom, ale v prípade, že niečomu nerozumiem alebo ma niečo prekvapí, komunikovať a pýtať sa rodičov, či učiteľov a hľadať správne súvislosti,
- akceptácia – vnímanie a akceptovanie ostatných, vzájomné diskusie a obohacovanie, je jedným zo spôsobov kreovania vlastnej osobnosti aj v súvisi s médiami,
- vyvodzovanie záverov – schopnosť správne vyhodnocovať mediálny obsah. Usudzovanie, premýšľanie a diskusia bolo úlohou žiakov počas každej jednej aktivity. Na základe ich záverov sme ďalej usmerňovali a povzbudzovali k činnostiam,
- vyjednávanie – schopnosť pôsobiť v rôznych komunitách a rešpektovať rozdielnosť a alternatívne názory. Ide predovšetkým vzájomné rešpektu, záujmov a postojov ostatných zároveň vyjadrenie svojho názoru konštruktívnym spôsobom v prípade, že s obsahom, ktorý je šírený nesúhlasím a pôsobí ohrozujúco a zavádzajúco.

Realizáciu intervenčného programu v rámci obsahu vzdelávania môžeme zaradiť ako:

- samostatnú hodinu v činnosti triedneho učiteľa počas triednických hodín,
- súčasť predmetov (občianska náuka, informatika, slovenský jazyk a pod.),
- súčasť mediálnej výchovy ako samostatného predmetu,
- súčasť práce školského psychológa,
- súčasť práce výchovného poradcu,
- súčasť práce koordinátora prevencie,
- súčasť práce sociálneho pedagóga.

Intervenčný program Mediálny gramotník sa zameriava najmä na prevenciu kyberagresie, ktorá je v mnohých prípadoch podceňovaná a nevníma sa ako bezprostredne ohrozujúca. Práve z toho dôvodu sa jej prevencii v programe venuje značná pozornosť.

Z hľadiska prevencie a intervencie sa zameriavame na:

- ochranu svojich údajov v online prostredí – žiakov učíme používať silné heslá, ktorými zabezpečia väčšiu ochranu svojich účtov, zhodnocovať situácie a mieru ich bezpečnosti vo virtuálnom prostredí,
- rozpoznávanie nevhodných prejavov a schopnosti chrániť sa pred nimi – žiaci vyvodzujú závery z rozličných situácií, oboznamujú sa s online stránkami poskytujúcimi pomoc a dokážu rozlišovať medzi vhodnými a nevhodnými prejavmi,
- postup, ktorý je vhodné uplatniť pri online ohrození – žiaci sa naučia, čo urobiť v situáciách, ktoré sú nepríjemné, aké majú možnosti, komu sa môžu zdôveriť,
- rozpoznávanie fotografií, ktoré sú nevhodné na uverejnenie vo virtuálnom prostredí – žiaci rozlišujú medzi vhodnými a nevhodnými fotografiami, uvádzajú príklady, vyvodzujú závery,
- nevhodnosť stretávania sa s ľuďmi, ktorých spoznali len vo virtuálnom prostredí – žiaci sa dozvedia o možných nástrahách, ktoré vyplývajú zo stretnutia s neznámou osobou, naučia sa, ktoré otázky sú na prvý pohľad úplne vhodné, ale vo svojom vnútri skrývajú nebezpečenstvo, naučia sa, čo robiť v takých situáciách, ako reagovať, na koho sa obrátiť,
- rozvoj sebaúcty – ktorý sa pretavuje počas celého programu s cieľom rozvíjať zdravú sebaúctu ako pilier, ktorý chráni ich osobnosť.

3. METODOLOGICKÁ ORIENTÁCIA VÝSKUMU

Hlavným predpokladom intervencie a prevencie je správny prístup k žiakom a ich aktuálnym problémom a ťažkostiam. V dnešnej spoločnosti

pociťujeme nárast pôsobenia médií, čo je motívom pre väčšiu ochranu detí a dospievajúcich. Včasným zásahom a intervenciou dokážeme žiakov nielen naučiť média používať, ale predovšetkým pôsobiť na ich kritický pohľad o výskyte možných ohrození, či agresiu v kyberpriestore. M. Ito et al. (2009 in Scarcelli, C. M. 2017) uviedli, že dospievajúci potrebujú mať vo svojom okolí niekoho blízkeho, kto je schopný vyjadrovať im náklonnosť predovšetkým aktívnym počúvaním, rozprávaním, používaním ich jazyka a pochopením, že médiá sú súčasťou života.

Správnym prístupom a uskutočnením vzdelávania, ktoré sa bude zameriavať na aktuálne záujmy a problémy žiakov je možné zabezpečiť ich väčšie poznanie a orientáciu v prostredí médií. Považujeme za dôležité zvyšovať úroveň rozvoja kritického myslenia a mediálnej gramotnosti, aby sme tak systematicky a primerane pôsobili na žiakov s cieľom predchádzať jednotlivým nástrahám virtuálneho prostredia. Online prostredie sa stáva stále viac používaným miestom na „stretávanie“. Okrem vyhľadávania informácií a využívania internetu na vykonávanie školských povinností sa virtuálne prostredie stalo aj miestom, kde žiaci trávajú svoj voľný čas. Nachádzajú nových priateľov a prejavujú dôveru virtuálnym osobám. S rozvojom využívania online prostredia je potrebné zabezpečiť žiakom ochranu a pomôcť im zamedziť hrozby, ktoré môžu na nich striehnúť.

VÝSKUMNÝ PROBLÉM A CIELE

Na základe teoretických východísk, výsledkov skúmania odborníkov a na základe aktuálnej potreby naučiť deti a dospievajúcich používať média a ich obsahy sme stanovili nasledovný kauzálny výskumný problém: *Aký je vplyv intervenčného programu digitálnej a mediálnej gramotnosti ako nástroja prevencie kyberagresie na žiakov?*

P. Gavora (2008) uvádza, že kauzálny typ výskumu zisťuje príčinu, ktorá vedie k určitému efektu. Kauzálny výskumný problém sa využíva najmä pri experimentálnej metóde. V našom prípade dokážeme určiť, či pôsobenie intervenčného programu malo dosah na zvýšenie mediálnej gramotnosti žiakov u skupiny, kde sme program realizovali, a naopak, ako dopadli žiaci, ktorí sa nezúčastnili realizácie intervenčného programu.

Vychádzajúc z problematiky digitálnej a mediálnej gramotnosti si uvedomujeme, že základom intervencie kyberagresie je venovanie sa aktuálnym témam z tejto oblasti a upriamovanie pozornosti na ich včasné a efektívne riešenia. Na základe toho a preštudovaním teoretických prameňov koncipujeme hlavný cieľ práce: **vypracovať a overiť intervenčný program mediálnej a digitálnej gramotnosti ako nástroja intervencie kyberagresie.**

Hlavný cieľ empirickej časti koncipujeme do nasledovných parciálnych cieľov:

1. *vypracovať intervenčný program mediálnej gramotnosti ako nástroja prevencie kyberagresie* – podstatou cieľa je najmä kvalitné prepracovanie jednotlivých tém, ich zmysluplnosť a primeranosť vekovej skupine žiakov.

2. *Zistiť a overiť účinnosť intervenčného programu digitálnej a mediálnej gramotnosti ako nástroja prevencie kyberagresie* – pri zisťovaní účinnosti sa budeme fokusovať najmä na to, v čom sa žiaci zlepšili, a keď, tak v akej oblasti:

- technické zručnosti,
- kritické porozumenie,
- tvorba a komunikácia,
- schopnosť rozlíšiť nevhodné správanie v kyberpriestore,
- rodičovská mediácia,
- sebaúcta.

A tým pádom či sa zvýšila ich úroveň digitálnej a mediálnej gramotnosti.

3. *Posilniť sebaúctu žiakov ako nosného piliera prevencie kyberagresie* – sebaúcta je základným pilierom pri intervencii kyberagresie. Jej posilňovaním sa minimalizuje riziko agresívneho správania v kyberprostredí a žiaci si viac uvedomujú hodnotu vlastnej osoby.

4. *Analyzovať/ komparovať rozdiely medzi dievčatami a chlapcami v jednotlivých oblastiach* – genderové rozdiely sú v priamom záujme výskumníkov, aj pri problematike mediálnej gramotnosti a prevencie kyberagresie je možné badať isté odlišnosti. Pri podchytení základných rozdielov je možné program následne upravovať na základe pohlavia a nielen veku.

5. *Analyzovať rozdiely medzi vidieckou a mestskou školou* – pri rôznych typoch škôl je možné badať rozdiely vo vzdelávacích, ale aj výchovných sférach. Rovnako tomu je aj pri rozvoji gramotnosti a prevencie, preto je objektom záujmu aj analýza tejto skutočnosti.

6. *Komparovať rozdiely v rodičovskej mediácii medzi chlapcami a dievčatami* – rodina je prvým sociálnym prostredím dieťaťa, kde si vytvára prvé názory, postoje a hodnoty. Rovnako je tak prvým prostredím, ktoré ponúka dieťaťu mediálne znalosti. Je v objekte nášho záujmu zistiť, či má na zručnosti žiaka a jeho gramotnosť vplyv rodičovská mediácia.

VÝSKUMNÉ HYPOTÉZY

Na základe jednotlivých skutočností sme zostavili nasledujúce hypotézy, ktoré kategorizujeme do troch oblastí podľa vyššie uvedených faktorov:

Hypotézy stanovené k prevencii a intervencii, skúsenostiam žiakov s technológiami:

H1: Predpokladáme, že žiaci, ktorí absolvujú intervenčný program, budú efektívnejšie predchádzať kyberagresii a rozvinú si digitálnu a mediálnu gramotnosť.

H2: Predpokladáme, že žiaci, ktorí absolvujú intervenčný program, budú mať vyššiu sebaúctu.

H3: Predpokladáme, že žiaci, ktorí absolvujú intervenčný program, sa najviac zlepšia v oblasti prevencie kyberagresie.

Hypotézy zamerané na pohlavie respondentov a bydlisko – vrátane komparácie:

H4: Predpokladáme, že v oblastiach technických zručností a tvorby a komunikácie budú dosahovať lepšie výsledky chlapci oproti dievčatám.

H5: Predpokladáme, že v oblasti kritického porozumenia budú dosahovať lepšie výsledky dievčatá oproti chlapcom

H6: Predpokladáme, že chlapci budú dosahovať vyššiu úroveň sebaúcty ako dievčatá

H7: Predpokladáme, že žiaci z mestských škôl budú dosahovať lepšie výsledky ako žiaci z vidieckych škôl

Hypotézy stanovené k rodičovskej mediácii:

H8: Predpokladáme, že rodičia budú viac kontrolovať čas strávený na internete ako samotný obsah.

H9: Predpokladáme, že rodičia budú kontrolovať viac chlapcov ako dievčatá pri práci s médiami.

H10: Predpokladáme, že rodičia nebudú vo veľkej miere komunikovať s deťmi o médiách a ich nástrahách.

VÝSKUMNÁ VZORKA

V súvislosti so stanovenými cieľmi a hypotézami sme pre realizáciu nášho výskumu zvolili žiakov II. stupňa ZŠ. Išlo o výber kompaktných skupín, nakoľko v školskom prostredí nie je možné vybrať si konkrétnych žiakov, ale pracuje sa s celými triedami. Školy sme vybrali podľa ich prejaveneho záujmu, ale aj podľa dostupnosti. Dbali sme však aj na kritérium, ktoré by mohlo negatívne ovplyvniť výsledky výskumu. Bolo dôležité, aby boli skupiny vyrovnané, tzn. aby triedy neboli ovplyvnené iným intervenčným programom a nemali hodiny mediálnej výchovy. Vzhľadom na typ výskumu sme museli žiakov rozdeliť na 6 skupín. Z toho tri skupiny predstavovali experimentálnu skupinu a tri kontrolnú. Zvolené boli tri základné školy. Na dvoch základných školách v meste Nitra sme v rámci každej školy mali jednu experimentálnu a jednu kontrolnú skupinu, čo zabezpečilo väčšiu objektivitu v zmysle rovnakých podmienok a rovnakých vedomostí žiakov. Tretím typom bola dedinská škola, ktorá bola málotriedna a k nej sme zvolili kontrolnú skupinu s rovnako málotriednym charakterom. Celkový počet žiakov bol 110. Na začiatku všetky skupiny absolvovali vstupné meranie ich digitálnej a mediálnej gramotnosti, a to za rovnakých časových a priestorových podmienok. V troch experimentálnych skupinách následne prebiehala realizácia nášho intervenčného programu, naopak v troch

kontrolných skupinách nebol realizovaný intervenčný program. Po realizácii intervenčného programu v experimentálnych skupinách nasledovalo meranie digitálnej a mediálnej gramotnosti. Po lekciách sme zachovali časový odstup jeden mesiac, aby si žiaci informácie utvrdili a spracovali, následne boli posttesty distribuované tak experimentálnym, ako aj kontrolným skupinám. Na základe stanoveného kauzálneho vzťahu sme skúmali dva druhy premenných:

- **závislá premenná** – predpokladaný dôsledok. Rozvoj digitálnej a mediálnej gramotnosti prostredníctvom intervenčného programu zameraného na predchádzanie kyberagresie.

- **nezávislá premenná** – je príčinou zmeny. Podmienka, ktorá mení jednoznačný kauzálny vzťah medzi nezávislou a závislou premennou – predpokladaná podmienka. V našej práci aplikácia intervenčného programu rozvíjajúceho digitálnu a mediálnu gramotnosť.

V jednotlivých skupinách sme sa snažili dodržať približne rovnaké počty žiakov pre lepšiu a efektívnu komparáciu a rovnako tak sme dodržiavali vekové, priestorové a vývinové špecifiká. Počas celého trvania intervenčného programu sme boli aktívnymi facilitátormi intervenčných činností. V ďalšej podkapitole sa bližšie zameriame na opis jednotlivých metód, ktorými sme dospeli k záverom.

VÝSKUMNÉ METÓDY A NÁSTROJE

Pred samotným skúmaním je dôležité plánovať výber metód v súvislosti s témou a zameraním výskumu. Vychádzali sme aj z uvedomovania si typu výskumu, ktorý je v našom prípade kvantitatívny. Cieľom kvantitatívneho výskumu je získať objektívne a exaktné údaje o probléme. Základom pre tento typ výskumu je meranie (Tomšík, R. 2017).

Pri realizácii výskumu sme prechádzali viacerými fázami, od prípravnej, realizačnej až po záverečnú. Každá z fáz si vyžadovala správny výber metódy, ktorými sú v našom prípade:

literárna metóda – nevyhnutná metóda, ktorú sme využívali najmä pri koncipovaní teoretickej časti, ktorou sme úzko nadviazali na vzniknutú empirickú časť. Prostredníctvom dostupných monografií, kníh, časopisov, domácich a zahraničných zborníkov, ale najmä elektronických článkov sme si dokázali urobiť široký prehľad o riešenej problematike a jej ukotvení na Slovensku a v zahraničí. V súvislosti s témou sme sa venovali najmä zahraničnej literatúre, ktorá ponúka komplexnejšiu rozpracovanosť predmetnej problematiky. Metóda nám umožnila jasne operacionalizovať jednotlivé pojmy týkajúce sa našej práce, nájsť širšie súvislosti a bližšie špecifikovať teoretické východiská, ktoré sú nevyhnutné ku koncipovaniu celej empirickej časti.

V rámci jednotlivých publikácií i článkov sme hľadali dôležité súvislosti, komparovali a analyzovali vedecké fakty, z ktorých sme následne vedeli lepšie a precíznejšie zostaviť vedecký plán práce. Okrem preštudovania literárnych prameňov sme získali mnohé poznatky aj zúčastňovaním sa na slovenských, ale aj zahraničných vedeckých konferenciách. K lepšiemu pochopeniu vedeckých zákonitostí sme dospeli aj písaním článkov a zdokonaľovaním sa vo výskumnej činnosti počas celého doktorandského štúdia. Prehľad použitej literatúry aj so súpisom publikačnej časti sa nachádza v záverečnej časti autoreferátu.

Na túto metódu veľmi úzko nadväzujú **logické myšlienkové postupy** – analýza, syntéza, dedukcia a komparácia, ktoré využívame pri teoretickej i empirickej časti práce, a rovnako tak aj pri interpretácii výsledkov výskumu. Z hľadiska teoretických východísk sme logické myšlienkové postupy využívali najmä pri charakterizácii jednotlivých pojmov, pri ich podrobnej analýze a syntéze. Po správnej charakterizácii a pochopení pojmov sme mohli prejsť k ich komparácii a hľadaniu súvislostí. Pri empirickej časti sme analyzovali a komparovali jednotlivé zistenia z hľadiska skupín, pohlavia a miesta, kde respondenti žijú.

Nosnou metódou v našej práci je **experiment**, ktorého podstata tkvie v realizácii vytvoreného intervenčného programu Mediálny gramotník. Vďaka metóde experimentu vieme overiť jeho vplyv na závislú premennú. Tak ako uvádza P. Gavora (2008), skúmateľ si zoberie dve skupiny. V jednej zavedie experimentálnu zmenu a v druhej nie. Všetko ostatné prebieha za rovnakých podmienok. Experiment sa uskutočnil v prirodzených podmienkach základných škôl. Dve základné školy majú svoje pôsobiská v meste Nitra a jedna v obci Rastislavice. Fokusovali sme sa na experimentálne overenie toho, ako realizácia intervenčného programu Mediálny gramotník ovplyvní mediálnu a digitálnu gramotnosť zahŕňajúcu prevenciu kyberagresie. Lekcie prebiehali len v experimentálnej skupine, ich počet bol 12. Celkové trvanie ich realizácie prebehlo v priebehu štyroch mesiacov od septembra do decembra 2022.

Škály (pretest a posttest) – pred samotnou realizáciou intervenčného programu bolo dôležité zmapovať úroveň digitálnej a mediálnej gramotnosti žiakov. Rovnako sme tak spravili aj po realizácii intervenčného programu, čím zisťujeme jeho účinnosť. V experimente sa prvé meranie cieľovej premennej pred intervenčným programom označuje ako pretest a druhé meranie, teda po realizácii intervenčného programu označuje ako posttest (Tomšík, R. 2017).

Škály, ktoré boli použité v rámci pretestu a posttestu, sú inšpirované škálou, ktorá bola vytvorenou a využitou autorkami H. Zhang a CH. Zhu (2016). Autorky sme kontaktovali a po ich súhlase sme škálu použili. Pred použitím sme ale škálu revidovali a upravili na naše podmienky a na cieľ výskumu.

Škála obsahuje niekoľko subškál, ktoré tvoria základ digitálnej a mediálnej gramotnosti. Autorky pri jej zostavovaní vychádzali z vonkajších, ale aj vnútorných faktorov, ktoré môžu žiakov ovplyvňovať. Z vnútorných je to najmä vek, pohlavie, ale aj skúsenosti s digitálnym a mediálnym obsahom. Z vonkajších faktorov sa fokusujú na rodičovskú mediáciu. Pôvodná škála obsahovala subškály: technické zručnosti,

kritické porozumenie, tvorba a komunikácia, účasť na občianskom živote, digitálne zručnosti, rodičovská mediácia. Po našom revidovaní sme štyri subškály ponechali, iné doplnili, ale aj vytvorili úplne nové, v ktorých sme zakomponovali najmä agresiu vo virtuálnom prostredí. Po úpravách sú obsahom nasledujúce subškály: technické zručnosti, kritické porozumenie, tvorba a komunikácia, schopnosť rozlíšiť nevhodné správanie v kyberpriestore, rodičovská mediácia a sebaúctu.

Rosenbergova škála sebahodnotenia

Pozitívne sebahodnotenie a úcta k sebe samému predstavuje silný faktor, ktorý napomáha žiakom predchádzať kyberagresii. V intervenčnom programe sa zameriavame aj na aktivity, ktorými rozvíjame sebaúctu. Rosenbergova škála bola použitá ako súčasť pretestu a posttestu, aby sme zistili, či aktivity, ktoré boli využité, mali pozitívny vplyv na zvýšenie sebahodnotenia žiakov.

Rosenbergova škála obsahuje 10 položiek, ku ktorým respondent prostredníctvom Likertovej škály vyjadruje mieru súhlasu alebo nesúhlasu s daným tvrdením. Na Slovensku sa využíva najmä štvorbodová stupnica. Päť výrokov je formulovaných pozitívne a päť negatívne (Halama, P., Bieščad, M. 2006). Pred distribuovaním sme Rosenbergovu škálu použili v rámci predvýskumu, aby sme sa uistili, či daná veková kategória, s ktorou plánujeme pracovať, rozumie výrokom uvedeným v škále.

Matematicko-štatistické metódy

Na vyhodnotenie výsledkov výskumu sme použili viaceré matematicko-štatistické metódy, ktoré nám umožnili posúdiť vhodnosť škál, ale tiež prípadnú zmenu úrovne žiakov v týchto škálach následkom intervenčného programu.

Z hľadiska merania je každá zo šiestich škál, resp. subškál priamo nemerateľná a v psychometrike sa takáto premenná nazýva latentná premenná. Jej hodnota u jednotlivých subjektov (žiakov) sa odvodzuje na základe hodnôt premenných, ktoré sú merateľné – manifestné premenné. Zároveň sa predpokladá, že hodnoty manifestných premenných sú dôsledkom hodnoty latentnej premennej (premenných), a to spôsobom, ktorý by mal zodpovedať určitému teoretickému modelu. Manifestnými premennými sú v našom prípade položky dotazníka. Vhodnosť takéhoto modelu je možné posúdiť napríklad konfirmačnou faktorovou analýzou

(CFA), ktorá patrí do skupiny metód štrukturálneho modelovania (SEM – Structural Equation Modeling).

Takmer všetky výskumné hypotézy sa týkajú zmeny hodnoty na určitej subškále (subškálach), a to vplyvom intervenčného programu. V prípade ako je náš, kedy máme k dispozícii opakované merania (pretest a posttest) premennej, a to navyše v dvoch skupinách (kontrolná a experimentálna), sa na posúdenie významnosti rozdielu premennej medzi skupinami v postteste pri zohľadnení rozdielu v preteste používa analýza kovariancie (ANCOVA). Medzi metódy SEM, ktoré výrazne rozširujú možnosti ANCOVA patria modely latentných rastových kriviek (Latent Growth Curve Models alebo niekedy sa nazývajú aj Growth Curve Models – GCM). Pri tomto prístupe k modelovaniu prichádzajú do úvahy dve latentné premenné: počiatočná hodnota konštruktu (premenná, ktorú modelujeme) a zmena hodnoty konštruktu v čase (sklon krivky). Do špecifikácie GCM modelu je podobne ako to je u všetkých SEM modelov, možné vložiť kovariáty – premenné, ktoré by mohli ovplyvňovať rozdielnú počiatočnú hodnotu premennej v čase, prípadne mieru jej zmeny v čase. Pri vyhodnotení výsledkov sme použili aj Mann-Whitneyho test. Používa sa na zisťovanie štatistickej významnosti priemerov dvoch skupín (Tomšík, R. 2017).

Reliabilita každej zo škál, resp. subškál bola posudzovaná na základe hodnoty Cronbachovej alfy. K tomu, aby sa škála mohla považovať za dostatočne reliabilnú, je potrebné, aby hodnota Cronbachovej alfy (CA) bola aspoň 0,70 (Field, A. 2009).

Výpočty boli realizované vo voľne šíriteľnom programe R (R Core Team, 2022), prostredníctvom knižníc lavaan (Rossell, Y. 2012), lavaanPlot (Lishinski, A. 2018).

V nasledujúcej časti autoreferátu prechádzame k najdôležitejším zisteniam plynúcich z realizácie a výsledkov výskumu.

4. ZÁVERY Z VÝSLEDKOV VÝSKUMU A ODPORÚČANIA PRE PEDAGOGICKÚ TEÓRIU A PRAX

Hlavný cieľ práce sa nám podarilo dosiahnuť, nakoľko sme intervenčný program vypracovali a následne aj overili v praxi. Zo samotnej realizácie a po následnom štatistickom spracovaní výsledkov sme dospeli k podrobnej analýze práce.

Z hlavného cieľa práce sme koncipovali aj ciele čiastkové, ktoré sme podrobnou analýzou, komparáciou naplnili a zodpovedajú tomu aj jednotlivé výsledky. Pracovali sme so žiakmi 6. ročníka ZŠ a žiakov sme rozdelili na kontrolnú a experimentálnu skupinu, pričom v experimentálnej skupine prebiehal intervenčný program Mediálny gramotník a v kontrolnej

neprebíhal. Vychádzajúc z hlavného cieľa, ku ktorému sme zostavili čiastkové ciele: *vypracovať intervenčný program mediálnej gramotnosti ako nástroja prevencie kybergresie* – tento čiastkový cieľ sme splnili nakoľko sme nosnú časť práce venovali zmysluplnej skladbe intervenčného programu. Pri tvorbe programu sme vychádzali zo škály, ktorá meria digitálnu a mediálnu gramotnosť od autoriek H. Zhang, CH. Zhu (2016). Škálu sme doplnili o subškálu kybergresie a, aby sme zistili schopnosti žiakov, ktoré sú potrebné na elimináciu tohto ohrozenia, a subškálu sebaúcty ako nosného preventívneho piliera pred kybergresiou. Okrem iného sme vychádzali zo zahraničných preventívnych programov a rovnako tak sme čerpali inšpiráciu z webu projektu E-bezpeci.

Zistiť a overiť účinnosť intervenčného programu digitálnej a mediálnej gramotnosti ako nástroja prevencie kybergresie – z predmetného čiastkového cieľa vychádzali dve hypotézy, ktoré sme overovali prostredníctvom štatistického skúmania.

Preukázalo sa potvrdenie **H1_{HA}: žiaci, ktorí absolvujú intervenčný program budú mať vyššiu úroveň digitálnej a mediálnej gramotnosti a budú lepšie predchádzať kybergresii ako pred pôsobením programu.** Rovnako sa tak preukázalo potvrdenie **H3_{HA}: žiaci, ktorí absolvujú intervenčný program sa najviac zlepšia v oblasti prevencie.**

Preukázalo sa to na základe štatistických výsledkov a rovnako aj na základe grafického znázornenia, že v oblasti prevencie žiaci dosiahli najvýraznejšie zlepšenie. Žiaci, ktorí absolvovali intervenčný program si zvýšili digitálnu a mediálnu gramotnosť a rovnako tak sa najviac zlepšili v oblasti prevencie. Naším zámerom bolo prepojiť prevenciu kybergresie už do vzniknutej podoby škály. Máme za to, že pozitívne výsledky a zlepšenie žiakov v oblasti prevencie boli zapríčinené najmä praktickou prácou so žiakmi, diskusiami, ale aj dodržiavaním dôverného vzťahu. Žiaci si najviac zapamätajú pokiaľ sa cítia byť aktívnou súčasťou jednotlivých aktivít a do úvahy sa berú aj ich skúsenosti a zážitky. Chcú sa s nimi podeliť a hovoria o možných nástrahách či nepríjemnostiach. Je možné na tom stavať a prispôbovať obsah aktuálnym mediálnym potrebám žiakov. Okrem toho je súčasťou tohto čiastkového cieľa aj analýza a komparácia výsledkov na základe stanovených subškál, ktorými sú technické zručnosti, kritické porozumenie, tvorba a komunikácia. V týchto oblastiach sme sa zaujímali okrem celkového zlepšenia aj o prípadné rozdiely medzi chlapcami a dievčatami. Stanovili sme si dve hypotézy a na základe výsledkov **potvrdzujeme H4_{H0} a H5_{H0}: v oblasti technických zručností, tvorby a komunikácie a v oblasti kritického porozumenia budú chlapci aj dievčatá dosahovať rovnaké výsledky..**

Neregistrovanie odlišností medzi chlapcami a dievčatami v oblastiach technických zručností, tvorby a komunikácie a v oblasti kritického

porozumenia môžeme vnímať ako za stále väčšiu zanietenosť detí a dospievajúcich k technológiám. Ich záujem už nie je odlišovaný z hľadiska pohlavia a dievčatá sa vyrovnávajú chlapcom v ich zručnostiach v oblasti techniky a naopak chlapci sa vyrovnávajú dievčatám v oblasti kritického porozumenia. Žiaci ZŠ čoraz viac tvoria mediálne produkty, ktoré pridávajú na internet a chcú sa neustále zlepšovať, a tým prezentovať seba samých, svoje záujmy, ale pridávajú aj obsah, ktorým chcú upútať pozornosť. Výsledky, ktoré hovoria o tom, že chlapci a dievčatá sú vyrovnané v týchto oblastiach sú ďalšou motiváciou pripravovať rovnako chlapcov a dievčatá na efektívnu a tvorivú tvorbu mediálnych produktov, ktoré svojim obsahom nebudú ohrozujúce, ale naopak obohatia rovnako ich osobnosť, ale aj osobnosť ich sledovateľov.

Pri samotnom plánovaní výskumu sme vychádzali aj zo skutočnosti, ktorá hovorí o sebaúcte ako o posilňujúcom faktore pri problematike kyberagresie. K tejto oblasti sme si stanovili čiastkový cieľ: *posilniť sebaúctu žiakov ako nosného piliera prevencie kyberagresie*. Sebaúctu sme sa snažili zvyšovať prostredníctvom praktických aktivít smerovaných k rozvoju osobnosti každého žiaka individuálne. V rámci tejto oblasti sme potvrdili vopred stanovenú hypotézu **H2_{HA}: žiaci, ktorí absolvujú intervenčný program budú mať vyššiu úroveň sebaúcty ako pred pôsobením programu.**

Na základe výsledkov môžeme potvrdiť, že čiastkový cieľ sa nám podarilo naplniť a sebaúcta sa zvýšila. Je potrebné venovať zvýšenú pozornosť tomu, ako žiak vníma sám seba a či má k sebe samému úctu a rešpekt. Pretože, pokiaľ žiak pohrda sám sebou, nevidí zmysel svojho bytia a nenachádza pochopenie v rodinnom či školskom prostredí, môžeme predpokladať jeho častejšie zapojenie do kyberagresie. Máme za to, že práca so zvyšovaním sebaúcty je potrebná už na I. stupni ZŠ. Postupným uvedomovaním si významu vlastnej osoby a úcty k sebe samému je možné stavať aj na ďalších intervenciách. Zvyšovanie sebaúcty má veľký zmysel v súvislosti s kyberagresiou. K časti sebaúcty sme si stanovili aj hypotézy, ktoré slúžia na komparáciu chlapcov a dievčat.

Z hľadiska genderových odlišností sme potvrdili hypotézu **H6_{HO}: v oblasti sebaúcty budú chlapci aj dievčatá dosahovať rovnaké výsledky.** Z nášho pôsobenia sa preukázalo, že chlapci aj dievčatá dosahujú rovnaké výsledky, tzn. že ich sebaúcta je vyrovnaná. Môžeme to vnímať ako pozitívum, ktoré môžeme neustále rozvíjať a prispôbovať aktivity skôr veku ako pohlaviu. Rozvoj sebaúcty priamo vplýva aj na elimináciu kyberagresie, nakoľko žiaci si viac uvedomujú význam seba samých, ale dokážu prejavovať úctu k iným spolužiakom a osobám. V súvislosti s problematikou kyberagresie by sme neustále posilňovali sebaúctu a pracovali aj s rozvojom empatie, porozumenia, akceptácie.

Ďalším čiastkovým cieľom bolo *analyzovať rozdiely medzi vidieckou a mestskou školou*. V rámci intervenčného pôsobenia sme pracovali vo väčšine so žiakmi mestských škôl, ale zvolili sme si aj jednu málotriednu školu, s ktorou sme rovnako aktívne pracovali a zaujímalo nás, či budú po pôsobení viditeľné isté odlišnosti.

Z hľadiska stanovených hypotéz sme dospeli k potvrdeniu hypotézy **H7_{H0}: žiaci z mestských a vidieckych škôl budú dosahovať rovnaké výsledky**. Žiakov z mestských a vidieckych škôl sme analyzovali z hľadiska všetkých subškál (technické zručnosti, kritické porozumenie, tvorba a komunikácia, schopnosť rozlíšiť nevhodné správanie v kyberpriestore, rodičovská mediácia, sebaúcta). Znovu sa preukázala vyrovnanosť žiakov z hľadiska miesta, kde žijú. Nezohráva žiadnu rolu, či je žiak z mesta alebo dediny. V spoločnosti sa ešte stále môžeme stretávať s názorom, že žiaci z dedinských škôl môžu byť v istých smeroch menej zruční a rovnako tak aj v mediálnej oblasti. V našom výskume sa ale preukázalo, že žiaci dedinských škôl vykazujú podobnosti ako ich rovesníci z mesta. Majú rovnaké záujmy, ťažkosti i otázky k tejto problematike. Smeruje nás to k ďalšiemu snaženiu a k vnímaniu toho, že deti sú v tomto období plne vyrovnané bez ohľadu na lokalitu, z ktorej pochádzajú. V súčasnosti sú obce svojou infraštruktúrou, ale aj osobitosťami ľudí veľmi vyspelé a nie je už natoľko relevantné porovnávať žiakov, najmä čo sa týka mediálnej oblasti. Môžeme si to všimnúť už len na bežnom používaní informačných a komunikačných technológií, kde sme zaznamenali totožné používanie a rovnaké problémy žiakov bez ohľadu na lokalitu.

Posledným čiastkovým cieľom bolo *komparovať rozdiely v rodičovskej mediácii medzi chlapcami a dievčatami*. To, ako rodičia pôsobia na svoje deti v súvislosti s médiami má výrazný vplyv na ich „zdravé“ pôsobenie v mediálnom prostredí. Niektorí rodičia stále zastávajú ochránarský prístup, ktorý tkvie len v odďaľovaní používania médií a ich prísnyimi zákazmi pri používaní internetu. Z hľadiska našej intervencie sme nemali priestor na prácu s rodičmi, ale zaujímali sme sa ako žiaci vnímajú pôsobenie rodičov na ich prácu v mediálnom prostredí. Na základe stanovených hypotéz sme potvrdili nasledovné: **H8_{H0}: rodičia budú rovnako kontrolovať čas aj obsah strávený ich deťmi na internete**.

Preukázalo sa síce, že priemerne rodičia kontrolujú viac čas ako obsah, ale tento výsledok nie je štatisticky významný. Takže môžeme potvrdiť, že rodičia v rovnakej miere kontrolujú obsah aj čas. V tomto prípade je to jeden z najefektívnejších spôsobov, ktoré si rodičia mohli zvoliť, avšak je potrebné tieto obmedzenia dopĺňať o aktívnu komunikáciu, dôveru a podporu, najmä ak dôjde k istým nepríjemným situáciám. Pokiaľ žiak bude mať vytvorený pevný vzťah so svojimi rodičmi, môžeme predpokladať, že v prípade ohrozenia vo virtuálnom prostredí vyhľadá práve rodičov. Tu vidíme

primárnu potrebu ponúkať rodičom vzdelanie v oblasti digitálnej a mediálnej gramotnosti, aby v prípade, že sa dieťa zverí rodičovi s nepríjemnou situáciou, ktorú zažilo, rodič vedel adekvátne reagovať a poskytnúť svojmu dieťaťu pomoc. Môže sa stať, že rodič nevie čo má robiť a nechá situáciu tak, s tým, že dieťaťu zakáže používať istú sieť. V lepšom prípade rodič urobí screen obrazovky, vyhľadá podporu v školskom prostredí, môže sa obrátiť na anonymné stránky a služby a poskytne dieťaťu prvú emocionálnu podporu. Následne podľa vývoja situácie sa môže pokračovať v riešení. Veľmi záleží aj od samotného prístupu školy, ktorý je k tejto problematike častokrát uzavretejší. Môžeme sa stretnúť s tvrdením, že sa to nestalo na pôde školy a nie je potrebné túto situáciu riešiť.

H9_{H0}: rodičia budú rovnako kontrolovať chlapcov aj dievčatá pri práci s médiami. Potvrdenie tejto hypotézy je znovu odrazom toho, že rodičia si uvedomujú potrebu nielen kontrolovať chlapcov, ale aj dievčatá. I keď môžeme vnímať v tejto oblasti isté limity, nakoľko v oboch prípadoch šlo o názor žiakov ako detí svojich rodičov. V tomto prípade by sme výsledky do budúcnosti obohatili o výskum priamo s rodičmi a výsledky podrobili komparácii. Rovnako tak by sme mohli predpokladať isté generačné odlišnosti rodičov. Mladšie generácie rodičov sú zbehlejšie v používaní rôznych ochranných spôsobov, ktoré môžu využiť vo virtuálnom prostredí. Dôležité je vnímať, ale aj názor detí a usmerňovať ich. Staršie generácie sa môžu zase utiekať k zákazom a príkazom, ktoré môžu byť pre dieťa demotivujúce a spôsobovať presne opačný účinok.

H10: rodičia nebudú vo veľkej miere komunikovať s deťmi o médiách a ich nástrahách. Preukázalo sa, že rodičia málo komunikujú s deťmi o možných problémoch týkajúcich sa virtuálneho prostredia. Komunikácia prináša medzi deťmi a ich rodičmi aj vzájomné obohatenie vyplývajúce z výmeny istých skúseností. Dodržiavaním pravidelnej komunikácie rodič dokáže zistiť, že dieťa nie je v poriadku a potrebuje sa mu zdôveriť s niečím, čo ho trápi. Je to viditeľné aj na neverbálnej komunikácii. Dôležité je zachovať si chladnú hlavu, nekritizovať dieťa ani sa nesnažiť ho zastrašovať, ale skôr ho ukládnúť a uistiť, že situácia je riešiteľná. Rovnako tak vidíme zmysel v posilňovaní komunikácie medzi rodinou a školou. Je dobré poskytovať rodičom poradenstvo týkajúce sa online, ale aj offline nástrah, s ktorými sa deti môžu stretnúť. Nadviažeme na istú sieť pomoci, v ktorej sa dieťa môže cítiť bezpečne. Máme za to, že škola a rodina svojím prepojením dokážu vytvoriť bezpečný nielen reálny, ale aj virtuálny priestor, ktorý je pre deti stále viac prirodzeným miestom.

Na základe výsledkov, ktoré prispeli k rozvoju digitálnej a mediálnej gramotnosti žiakov, ale aj prevencie kyberagresie sme dospeli k istým odporúčaniam, ktoré formulujeme z hľadiska viacerých kategórií.

Odporúčania pre pedagogickú teóriu a prax

Cieľom výskumu bolo vypracovať a overiť intervenčný program mediálnej a digitálnej gramotnosti ako nástroja intervencie kyberagresie. Meraním prostredníctvom škál sme najskôr zistili počiatočnú úroveň digitálnej a mediálnej gramotnosti a následne sme v experimentálnej skupine realizovali intervenčný program. V kontrolnej skupine realizácia programu neprebehla. Zameriavali sme sa predovšetkým na aktívnu prácu so žiakmi, ktorá spočívala aj v preventívnom pôsobení zameranom na kyberagresiu. Na základe realizácie výskumu, práce so žiakmi, teoretických a empirických východísk, ale vychádzajúc aj z neustálej potreby venovať pozornosť rozvoju digitálnej a mediálnej gramotnosti sme navrhli odporúčania pre pedagogickú teóriu a prax. Odporúčania sú východiskom k zlepšovaniu rozvoja digitálnej a mediálnej gramotnosti a najmä prevencie kyberagresie, ktorá umožní bezpečnejšie fungovanie vo virtuálnom prostredí.

Pre riaditeľov škôl a vedúcich pedagogických a odborných zamestnancov škôl a školských zariadení

- Vytvoriť pracovnú pozíciu digitálneho koordinátora v škole alebo v školskom zariadení. Zároveň odporúčame doplniť úlohu digitálneho koordinátora vyplývajúcu z novely Zákona (od 1.1.2022) č. 138/2019 Z. z. o pedagogických zamestnancoch a odborných zamestnancoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov o podávanie informácií pedagogickým a odborným zamestnancom škôl a školských zariadení o plánovaných webinároch, školeniach, workshopoch zameraných na rozvoj digitálnych a mediálnych kompetencií. Poskytovanie informácií o akciách sa môže diať napríklad preposielaním informácií do mailu, informovaním v rámci pedagogických zasadnutí, zavesením plagátov s akciami na nástenke v zborovni, prípadne prostredníctvom inej školskej online domény.
- Vytvoriť na škole krízový tím školy, ktorý podľa Smernice o postupe pri prevencii, vzniku a riešení krízovej situácie v škole – krízový intervenčný plán školy má za úlohu riešiť aj náročné situácie vyplývajúce zo šikanovania, kyberšikanovania a s tým súvisiacej kyberagresie ako aj „tzv. „elektronické“ násilie – žiak je konfrontovaný s krajne násilným obsahom online, napr. videozáznam brutálnej popravy, vojnových situácií či týrania na ľuďoch alebo zvieratách“ (Havrila, M. 2022).
- Zabezpečiť podporu rodičom aj učiteľom v prípade, že nevedia ako postupovať pri výskyte online ohrozenia (podpora práce koordinátorov prevencie na školách, poskytovanie poradenstva a konzultácií s odborníkmi, ktorí budú na túto činnosť vyškolení).

- Podporiť učiteľov vzdelaných v oblasti informačných technológií k väčšej aktivite a spolupráci so školským podporným tímom, výchovnými poradcami, koordinátormi prevencie v univerzálnej prevencii online ohrození.
- Podporiť vzdelávanie v oblasti prevencie kyberagresie a jej foriem a poskytovať svojim zamestnancom informácie o možnostiach vzdelávania.
- Vytvoriť priestor na realizáciu prevencie kyberagresie v súčinnosti so špeciálnym pedagógom, sociálnym pedagógom, koordinátorom prevencie, školským psychológom a výchovným poradcom.
- Vytvoriť priestor na realizáciu intervencie Mediálny gramotník, napr. výzvou triednym učiteľom zapojiť sa v rámci triednických hodín, ale aj ako súčasť práce špeciálneho pedagóga, sociálneho pedagóga, školského psychológa, koordinátora prevencie a výchovného poradcu.
- Povzbudiť a vyzvať učiteľov, aby zakomponovali témy mediálnej výchovy súvisiace s aktuálnymi potrebami spoločnosti do jednotlivých predmetov (občianska výchova, informatika..), prípadne zakomponovať predmet mediálna výchova do obsahu vzdelávania.

Pre školský podporný tím, špeciálneho pedagóga, sociálneho pedagóga, školského psychológa a výchovného poradcu

- Poskytovať učiteľom a rodičom pravidelné informovanie o kurzoch, workshopoch, seminároch zameraných na online ohrozenia žiakov a ich bezpečnosť – čo robiť, ako tomu predísť – a to informovaním na pedagogických radách, na nástenkách a pod. Informácie posielat' adresne tým, ktorých sa z hľadiska obsahu a vekovej štruktúry týkajú, aby nedošlo k zahlcovaniu pedagogických a odborných zamestnancov, ale aj rodičov informáciami.
- Oboznamovať rodičov o rodičovskej mediácii a nástrahách online prostredia prostredníctvom školského webu, vytvorením stránky napr. na facebooku, nástenkou a letákmi v škole, ktoré budú pre rodičov k dispozícii.
- Vytvoriť príručku pre rodičov a učiteľov, ktorá bude okrem teoretických východísk poskytovať presné kroky, ktoré je potrebné uplatniť v prípadoch, že sa dieťa cíti byť v online prostredí ohrozené a bude dopĺňaná o nové nástrahy kyberpriestoru.
- Rozširovať spoluprácu rodičov a žiakov v zmysle vzájomných stretnutí, komunikácie a podpory najmä pre zdravý a zmysluplný vývin osobnosti dieťaťa.

- Zabezpečiť podporu učiteľom v prípade, že nevedia ako postupovať pri výskyte online ohrozenia.
- V súvislosti s inklúziou a integráciou žiakov prispôsobovať pomoc a podporu aj žiakom so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami, ktorí sa potykajú s problémami v online priestore.
- Poskytnúť učiteľom pomoc prostredníctvom inštruktáže k realizovaniu intervenčného programu Mediálny gramotník, prvotné informácie získa podporný tím od lektora Mediálneho gramotníka.
- Z začať s intervenciou kyberagresie už na 1. stupni ZŠ
- Vyjadrovať žiakom pochopenie a dôveru.
- Poskytnúť na škole dostupnú schránku dôvery určenú na problémy týkajúce sa virtuálneho prostredia.
- Oboznamovať žiakov, rodičov i učiteľov o anonymných poradniach, ktoré môžu využiť v prípade online ohrozenia.
- Distribuovať vytvorené letáky s podrobnými informáciami o programe Mediálny gramotník a o jeho realizácii na škole rodičom, čím dokážeme informovať rodičov o neustále zvyšujúcich sa nástrahách virtuálneho prostredia.

Pre pedagogických a odborných zamestnancov

- Rozvíjať kritické myslenie žiakov na vyučovacích hodinách.
- Spolupracovať s koordinátormi prevencie, školským špeciálnym pedagógom, školským psychológom, sociálnym pedagógom a výchovným poradcom na zosúladení pomoci žiakom.
- Využívať ďalšie možnosti vzdelávania a rozvíjania mediálnej a digitálnej gramotnosti v súlade s rozvojom mediálnej spoločnosti.
- Kooperovať s rodičmi pri riešení problémov týkajúcich sa mediálneho prostredia, poskytovať im pomoc a podporu.
- Komunikovať so žiakmi o online nástrahách. Tieto informácie učiteľom môže poskytnúť školský podporný tím, ale aj lektor programu Mediálny gramotník.
- Poskytovať žiakom podporu a otvorenosť pri riešení problémov týkajúcich sa online prostredia.
- Vyjadrovať žiakom pochopenie a dôveru.
- Oboznamovať rodičov o rodičovskej mediácii a nástrahách online prostredia prostredníctvom školského webu, vytvorením stránky napr. na facebooku, nástenkou a letákmi v škole, ktoré budú pre rodičov k dispozícii.
- Zakomponovať témy mediálnej výchovy súvisiace s aktuálnymi potrebami spoločnosti do jednotlivých predmetov (občianska výchova, informatika..), prípadne zakomponovať predmet mediálna výchova do obsahu vzdelávania.

Pre žiakov

Formulujeme odporúčania v prípade stretnutia sa žiaka s agresívnym správaním v kyberpriestore:

- Zachovať si chladnú hlavu. Nebyť impulzívny, nereagovať rovnakým agresívnym spôsobom, ale popremýšľať e nad ďalším postupom.
- Neodpovedať na komunikáciu, počkať či kyberagresor bude pokračovať a nerozvíjať celkovú diskusiu.
- Urobiť si snímku obrazovky, ktorá zabezpečí dôkazy o agresívnom správaní a nechať si ich uložené v telefóne.
- Blokovat'/nahlásiť kyberagresora, čo môžete urobiť po zaistení dôkazov, aby ste sa vyhli ďalší urážlivým a agresívnym správam.
- Oboznámiť dospelého o situácii. Môžete osloviť rodičov, učiteľa, školského psychológa, výchovného poradcu prípadne si zvoliť anonymné stránky a služby, ktoré ťa ďalej usmernia a pomôžu ti situáciu vyriešiť.
- Zachovať pokoj a hlavne sa nebať otvorene rozprávať o danom probléme.

Pre ďalší výskum, teóriu a pedagogickú prax

- Realizovať výskumy na túto problematiku a neustále zlepšovať ich kvalitu v zmysle pomoci žiakom.
- Inovovať výskumný nástroj na meranie digitálnej a mediálnej gramotnosti a štandardizovať ho.
- Rozdeliť subškálu schopnosť rozlíšiť nevhodné správanie v kyberpriestore na dve časti, aby sa dosiahla lepšia reliabilita.
- Realizovať výskum s menšou skupinou žiakov, čím sa zabezpečí lepšie vnímanie individuálnych osobností žiakov a môžeme sa viac venovať individuálnym problémom.
- Realizovať ďalšie experimentálne overovanie aktivít, ktoré pomôžu žiakom zlepšiť ich úroveň digitálnej a mediálnej gramotnosti.
- Posilniť skúmanie o ďalšie metódy, ktorými zabezpečíme väčšiu objektivnosť výskumu.
- Realizovať aj kvalitatívne overovanie, ktoré svojimi výsledkami môže vyplniť chýbajúce skutočnosti (napr. prostredníctvom rozhovorov s učiteľmi a rodičmi, čím môžeme prísť k hlbšej podstate vnímania problematiky médií a kyberagresie).
- Spájať sa s odborníkmi z iných krajín a komparovať výsledky výskumov. Výsledkami tak zlepšovať úroveň intervenčného programu a rozvoja digitálnej a mediálnej gramotnosti.

- Vytvárať nové aktivity vyplývajúce zo vzniku nových online ohrození.
- Vytvoriť intervenčný program pre žiakov I. stupňa ZŠ a žiakov 7., 8. a 9. ročníka ZŠ
- Vytvoriť intervenčný program pre žiakov SŠ.
- Nadviazať spoluprácu so základnými školami, ktoré prejavia záujem o implementovanie intervenčného nástroja Mediálny gramotník do sociálno-výchovnej práce a na základe nej:
 - poskytnúť bezplatné školenie a vysvetlenie účinnosti intervencie kyberagresie na škole, spojené s rozvojom digitálnej a mediálnej gramotnosti;
 - poskytnúť informácie rodičom o postupoch v prípade, že ich dieťa sa stretne s kyberagresiou, a to prostredníctvom letáku a informácií zostavených lektorkou v spolupráci so školských podporným tímom alebo inými osobami zodpovednými za prevenciu v školách a školských zariadeniach, a to zverejnených na webovej stránke školy;
 - realizovať predkladateľkou dizertačnej práce, prípadne zacvičeným odborníkom školenia pre pedagogických a odborných zamestnancov, ktoré budú realizované ešte pred samotným začiatkom školského roka, aby si učitelia vedeli nastaviť vzdelávacie plány, ktorých súčasťou môže byť realizácia intervenčného programu. Okrem plánovania je potrebné zosúladiť všetky informácie s učiteľmi, ktorí by chceli niektoré témy implementovať do obsahu vzdelávania ešte pred začiatkom realizácie intervenčného programu. Školenia budú teda zamerané na organizáciu, ale predovšetkým na odovzdanie znalostí, ktoré musia byť jednotné a teda, aby každý učiteľ na škole mal vedomosti o rozvoji digitálnej a mediálnej gramotnosti a prevencie kyberagresie;
 - v spolupráci so školským podporným tímom alebo ostatnými odborníkmi zameranými na prevenciu v školách realizovať besedy aj so žiakmi 7., 8. a 9. ročníka a rovnako tak im poskytnúť poradenstvo a podporu;
 - po realizácii programu poskytnúť autorkou dizertačnej práce, prípadne inými odborníkmi pomoc a podporu pri ďalších problémoch týkajúcich sa virtuálneho prostredia
- Samotná práca so žiakmi, ktorá bude priebežne vyhodnocovaná a výsledky celého pôsobenia intervenčného programu Mediálny gramotník bude distribuované školskému podpornému tímu, rodičom, učiteľom a riadiacim pracovníkom.

- Prostredníctvom webovej stránky CYBER distribuovať výsledky a pôsobenie intervenčného programu Mediálny gramotník, ktorý môže priniesť posilnenie digitálnej a mediálnej gramotnosti a prevencie kyberagresie a upriamiť pozornosť škôl na neustále zvyšujúce sa nároky na rozvoj osobnosti detí.

Pre rodičov

- Rozprávať sa s dieťaťom o sledovanom mediálnom obsahu.
- Nestať sa len osobou, ktorá zakazuje a určuje koľko času dieťa môže vo virtuálnom prostredí stráviť, ale spoločne preskúmať a diskutovať o mediálnom obsahu.
- Blokovat' stránky, nastaviť rodičovský zámok, ktorý dieťaťu blokuje prístup k nevhodným stránkam, či programom.
- Spoločne si sadnúť a porozprávať sa o osobách, s ktorými si dieťa píše, ktorých sleduje a pod.
- Používať telefón na spájanie (poslanie sms, telefonát a pod.), nie na odpájanie rodiny (venovanie voľného času mediálnym zariadeniam, nekomunikovanie a oddiaľovanie sa jeden druhému).
- Neuprednostňovať mediálny obsah pred dieťaťom, čím mu môžete dať najavo svoju neprítomnosť. Dieťa môže túto tendenciu neskôr opakovať.
- Usmerňovať dieťa pri správnom používaní mediálneho obsahu. Poukazovať na možné nástrahy, ale aj obohatenia.
- Nájsť si s deťmi spoločné mediálne obsahy, o ktorých môžete diskutovať. Rozprávať sa o reklamách, mediálnych vplyvoch, ale aj aktívne počúvať, čo dieťa zaujíma a z akého dôvodu.
- Dať dieťaťu pocítiť, že sa môže na vás spoľahnúť a staňte sa jeho „mediálnym priateľom“.
- V prípade, že dieťa používa počítač alebo notebook, je dobré ho spočiatku umiestňovať na viditeľné miesto, kde má rodič celý čas možnosť usmerňovať jeho prácu.
- Postupnou vzájomnou dôverou nastavovať pravidlá, ktoré dieťa musí pri používaní médií dodržiavať.
- Nepodporovať dieťa v zakladaní sociálnych sietí skôr ako je potrebné či vekovo dostupné.
- Ak sa dieťa zdôverí s negatívnou skúsenosťou vo virtuálnom prostredí, nereagovať impulzívne, ale naopak dieťa upokojiť a uistiť ho, že situáciu spoločne vyriešite.

Naším najväčším cieľom je neustále pokračovať v intervencii a rozšíriť ju do všetkých škôl na Slovensku, aby sa tak rodičia, učitelia a ani žiaci nemuseli médií báť, ale aby ich začali považovať za spôsob skvalitnenia

života a vzdelávania. Na základe tohto zanietenia formulujeme odporúčania pre školy, ktoré budú mať záujem s nami spolupracovať a využívať intervenčný program Mediálny gramotník.

5. ZÁVER

Súčasná generácia detí a dospelých sa pripravujú na život v spoločnosti. Treba si však uvedomiť, že spoločnosť sa mení a príprava žiakov rodičmi, pedagogickými a odbornými zamestnancami v minulosti na fungovanie v spoločnosti, už nie je aktuálna. Preto si kladieme otázku: Prečo by sme mali využívať rovnaké prístupy, metódy a postoje k žiakom, keď spoločnosť napreduje? Toto napredovanie nie je len v rozvoji informačných a komunikačných technológií, ale aj v rozvoji zručností, ktoré pomôžu žiakom správne pochopiť „*zdravé fungovanie*“. Okrem prípravy na bežné fungovanie sa pridala aj mediálna príprava, ktorá zahŕňa rozvoj zručností potrebných na dôslednú mediálnu prácu. Považujeme za primárne zaraďovať sem rozvoj digitálnej a mediálnej gramotnosti. Médiá sa vyvíjajú a každým rokom, či dokonca mesiacom sa ich vývoj zrýchľuje, avšak toto zrýchlenie je potrebné aj v školskom a domácom prostredí. V prvom rade je potrebné poskytnúť rodičom aj učiteľom podporu, možnosti a materiály, ktoré im pomôžu zosúladiť požiadavky na žiakov a zároveň budú komplexne rozvíjať ich mediálnu a digitálnu gramotnosť. Túto snahu sme vyvinuli vypracovaním intervenčného programu, ktorého cieľom nie je len rozvoj digitálnej a mediálnej gramotnosti, ale aj prevencia kyberagresie, ktorá je v období dospievania pre žiakov dôležitá. Chceme teda žiakov posúvať rozvojom gramotnosti, ale nezabúdame ani na možné nástrahy, pred ktorými sa nedá utiecť, ale dá sa naučiť ako ich preventívne zvládnuť.

Môžeme konštatovať, že hlavný cieľ sme splnili a sme motivovaní ďalej pokračovať v dopĺňaní intervenčného programu o nové nástrahy. Veríme, že práca nebola zostavená len pre tento účel, ale na jej výsledkoch a vytvorenom programe budeme ďalej stavať. Vidíme zmysel v rozvíjaní mediálnej a digitálnej gramotnosti, ktorá je nevyhnutná na správne fungovanie v mediálnom prostredí.

Chceme vytvoriť školské a rodinné prostredie, ktoré bude pripravené odovzdávať mediálne vedomosti svojim deťom a žiakom a komplexne zabezpečiť bezpečnosť virtuálneho prostredia. Žiaci sú v období dospievania veľmi citliví a mediálne vplyvy môžu spôsobiť pozitívne, ale aj negatívne účinky, ktoré vedú zapôsobiť nielen na virtuálny život, ale prenášajú sa aj do reality. Ak zabezpečíme to, že žiaci budú vedieť čo robiť v nepríjemných situáciách, ako správne vyhodnocovať mediálny obsah a nebudú len pasívnymi prijímateľmi mediálnych obsahov, dokážeme zabezpečiť väčšie predispozície v tejto oblasti pre ďalšie generácie.

Prácou chceme nielen pomôcť obohatiť a skvalitniť pedagogickú teóriu a prax, ale predovšetkým posúvať problematiku médií a intervencie kyberagresie do popredia. Usudzujeme, že aplikácia overeného intervenčného programu autorkou, prípadne zaškoleným pedagogickým alebo odborným zamestnancom školy a školského zariadenia môže napomôcť rozvoju mediálnej a digitálnej gramotnosti ako východísk prevencie kyberagresie, a to pre cieľovú skupinu – žiakov 6. ročníkov

6. SUMMARY

The current generations of children and adolescents are preparing for life in society. However, it is important to realise that society is changing and the past preparation of pupils by parents, teachers, and professionals for functioning in society is no longer relevant. Therefore, the following question arises: Why should we use the same approaches, methods, and attitudes towards pupils when society is progressing? This progress is not only in the development of information and communication technologies, but also in the development of skills that will help pupils to understand “*healthy functioning*”. In addition to preparation for normal functioning, there is also media training, which includes the development of the skills needed for consistent media work. The development of digital and media literacy should be primarily included here. The media is evolving and its development is accelerated with each passing year or even month. This acceleration is also needed in the school and home environment. First and foremost, parents and teachers need to receive the support, opportunities and materials that will help them to match the demands on pupils while developing their media and digital literacy in a holistic way. We have made this effort by developing an intervention program that aims to develop digital and media literacy as well as prevent cyber-aggression, which is important for pupils during adolescence. So we want to move pupils through the development of literacy, but we do not forget the potential pitfalls, which cannot be escaped, but can be learned how to manage them preventively.

We can conclude that the main goal has been achieved and we are motivated to continue to add new dangers to the intervention programme. We believe that the dissertation was not compiled for this purpose only, but we will continue to build on its results and the developed programme. We deem the development of media and digital literacy meaningful, which is essential for proper functioning in the media environment.

We want to create a school and family environment that is prepared to pass on media knowledge to its children and pupils and to comprehensively ensure the safety of the virtual environment. Pupils are very sensitive during adolescence and media influences can cause both positive and negative effects, which have an impact on virtual life, but also carry over into reality. If pupils know what to do in unpleasant situations, how to evaluate media content correctly, and are not just passive recipients of media content, we can ensure better prerequisites in this area for the next generation.

With this dissertation, we aim not only to help enrich and improve pedagogical theory and practice, but above all to bring the issue of media and cyber-aggression intervention to the forefront. In conclusion, the application of a proven intervention program by the author or by a trained pedagogical or professional staff member of a school and a school institution can help to develop media and digital literacy as a basis for the prevention of cyber-aggression, for the target group – pupils of the 6th grade.

7. VÝBER POUŽITEJ LITERATÚRY

- AZGHANDI KHAKSAR, A. et. al. 2022. Developing and Determining the Effectiveness of Media Literacy Training Package for the Iranian Adolescents. In *Scientific Journal of Military Psychology* [online], vol. 13, pp. 167-184 [cit. 2022-01-10]. Dostupné z: https://jmp.ihu.ac.ir/article_207417.html?lang=en#ar_info_pnl_cite
- BALÁŽOVÁ, E. 2012 (a). *Mediálna výchova v etickej výchove*. Banská Bystrica: Pedagogická fakulta Univerzity Mateja Bela. 2012. 40 s. ISBN 978-80-557-0451-7
- BREČKA, S. 1999. *Mediálna výchova: Heslár mediálnej komunikácie. Zošit 1*. Bratislava: Národné centrum mediálnej komunikácie. 52 s.
- BRESTOVANSKÝ, M. 2010. *ÚVOD DO MEDIÁLNEJ VÝCHOVY*. Trnava: Trnavská univerzita. 85 s. ISBN 978-80-8082-396-2
- BUCKINGHAM, D. 2003. Media Education and the End of the Critical Consumer. In *Harvard Educational Review*. [online], vol. 73, no. 3, pp. 309-328 [cit.2021-07-15]. ISSN 0017-8055. Dostupné z: <https://pdfs.semanticscholar.org/60af/5272a850f47b102f96c37baea293a29665d6.pdf>
- BUCKINGHAM, D. 2007. Media education goes digital: an introduction. In *Learning, Media and Technology* [online], vol. 32, no. 2. pp. 111-119 [cit.2021.07.15]. ISSN 1743-9884. Dostupné z: <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/17439880701343006>
- BUCKINGHAM, D. 2009. The future of media literacy in the digital age: Some challenges for policy and practice. In *Medienimpulse* [online], vol. 47,

- no. 2. pp. 1-18. [cit.2022.08.01]. ISSN 2307-3187 Dostupné z: <https://doi.org/10.21243/mi-02-09-13>
- DULOVICS, M. 2018. *Online rizikové správanie u detí a mládeže a možnosti jeho prevencie prostredníctvom mediálnej výchovy*. Banská Bystrica: Belianum.2018. 134 s. ISBN 978-80-557-1446-2
- FEDOROV, A. 2015. *Media Literacy Education*. [online]. Moscow: ICO “Information for all” [cit. 2021-08-09]. 577 p. Dostupné z: <https://ssrn.com/abstract=2625083>
- FIELD, A. 2009. *Discovering statistics using SPSS* (3rd ed.). Los Angeles, CA: SAGE. 854 p. ISBN 978-1-84787-906-6
- GAVORA, P. 2008. *Úvod do pedagogického výskumu*. Bratislava: Univerzita Komenského. 272 s. ISBN 978-80-223-2391-8
- HALAMA, P., BIEŠČAD, M. 2006. Psychometrická analýza Rosenbergovej škály sebahodnotenias použitím metód klasickej teórie testov (CTT) a teórie odpovede na položku (IRT). In *Československá psychologie* [online], roč. 50, č. 6, s. 569 – 583. [cit. 2022-12-12]. ISSN 0009-062X. Dostupné z: <https://www.proquest.com/docview/235722430?pq-origsite=gscholar&fromopenview=true>
- HOLLÁ, K. 2013 (a). Mediálna výchova ako prevencia online rizikového správania. In *Pedagogické rozhľady* [online], roč. 22, č. 4-5, s.19-21. [cit.2021.07.15]. ISSN 1335-0404. Dostupné z: https://mpc-educ.sk/sites/default/files/rozhlady-casopis/pedagogicke_rozhlady_2013_4_5.pdf
- HOLLÁ, K. 2015. Agresia a kyberagresia žiakov v Slovenskej republike. In *Slavonic Pedagogical Studies Journal*. [online], roč. 4, č. 1., s. 50-61. [cit. 2021-9-21]. ISSN 13398660. Dostupné z: doi:10.18355/PG.2015.4.1.50-61
- HOLLÁ, K. 2016. *Kyberšikana a sexting*. Bratislava: Iris. 166 s. ISBN 978-80-8153-061-6
- HOLLÁ, K. 2017. *Detekcia kyberagresie – kyberšikanovania a sextingu*. Nitra: Pedagogická fakulta UKF. 113 s. ISBN: 978-80-558-1205-2.
- HRADISKÁ, E. 1999. Bude sa i u nás učiť mediálna výchova? In *Otázky žurnalistiky* [online], roč. 42, č. 4., s. 302-306. [cit. 2021-10-05]. ISSN 0322-7049. Dostupné z: <http://www.aepress.sk/zurnal/oz499.htm>
- JENKINS, H. 2009. *Confronting the challenges of participatory culture: media education for the 21st century*. Cambridge, MA: The MIT Press. 72 p. ISBN 9780262513623.
- KACINOVÁ, V., KOLČÁKOVÁ, V. 2012. Spôsoby začlenenia mediálnej výchovy do obsahu školského vzdelávania na slovenských stredných školách. In *Mediálna výchova a kultúrna identita – Megatrendy & médiá* [online]. Trnava: FMK UCM. [cit. 2021-07-20]. s. 70 – 92. ISBN 978 – 80-8105-393-1. Dostupné z: <https://medialnavychova.sk/stav-medialnej-vychovy-na-slovenskych-strednych-skolach/>

KOPECKÝ, K. 2015. Specifické rysy kyberšikany u českých dětí v kontextu systému všeobecné primární prevence (pohledem kvantitativně-kvalitativního výzkumu). In *e-Pedagogium* [online], roč. 15, č. 3, s. 71-82 [cit. 2022-08-01]. Dostupné z: [10.5507/epd.2015.035](https://doi.org/10.5507/epd.2015.035)

LISHINSKI, A. 2018. LavaanPlot: Path Diagrams for Lavaan Models via DiagrammeR [Computer software manual]. R packageversion 0.5.1. [cit. 2023-01-22]. Dostupné z: <https://CRAN.R-project.org/package=lavaanPlot>.

LIVINGSTONE, S. 2004. What is media literacy?. In *Intermedia*. [online], vol. 32, no.3. pp.18-20 [cit.2021-07-15]. Dostupné z : <http://eprints.lse.ac.uk/1027/>

MASTERMAN, L. 1985. *Teaching the media. Mk: media press*. [online]. MK: Media Press [cit. 2021-08-15] <http://ndl.ethernet.edu.et/bitstream/123456789/58699/1/16pdf.pdf>

MIKULCOVÁ, K. KOPECKÝ, K. 2021. *Aktuální problémy mediální výchovy a mediální gramotnost žáku 2. stupně ZŠ*. Olomouc: Univerzita Palackého. 122 s. ISBN 978-80-244-5900-4.

NOVÁKOVÁ, S. 2013. Mediální výchova ako integrálna súčasť vyučovania. In *Aktuálne otázky prírodovedno-technických predmetov a prierezových tém v primárnej edukácii*. [online], Prešov: Prešovská univerzita, s. 238-248, [cit.2021.07.15]. ISBN 978-80-555-0994-5. Dostupné z: <https://www.pulib.sk/web/kniznica/elpub/dokument/Kancir1>

PALENČÁROVÁ, J. 2008. *MEDIÁLNA VÝCHOVA VO VYUČOVANÍ MATERINSKÉHO JAZYKA NA I. a 2. STUPNI ZŠ ako inšpirujúca dimenzia „navyšé“...* [online]. [cit.2021.07.15]. Dostupné z: https://janapale.webnode.sk/_files/200000015-6280a637c9/11_medialka.pdf

PETRANOVÁ, D. 2011. Rozvíja mediálna výchova v školách kritické kompetencie žiakov? In *Communication Today*. [online], roč. 2, č. 1, s. 66-83 [cit. 2021-08-11]. ISSN 1338-130X. Dostupné na z: https://www.communicationtoday.sk/wp-content/uploads/CT-1_2011-5.pdf.

POLÁKOVÁ, E. 2007. *Mediálne kompetencie: úvod do problematiky mediálnych kompetencií* zväzok 1. Trnava: Fakulta masmediálnej komunikácie UCM. 144 s. ISBN 978-80-89220-65-6

PYŻALSKI, J. 2012. From cyberbullying to electronic aggression: typology of the phenomenon, In *Emotional and Behavioural Difficulties* [online], vol.17, no. 3-4, pp. 305-317, [cit. 2021-9-22]. ISSN 1363-2752. Dostupné z: [10.1080/13632752.2012.704319](https://doi.org/10.1080/13632752.2012.704319)

PYŻALSKI, J. 2013. Beyond Peer Cyberbullying – Involvement of Polish Adolescents in Different Kinds of Electronic Aggression. In *Studia Edukacyjne* [online], vol. 28. [cit. 2021-09-08]. ISSN: 1233-6688. Dostupné z: <https://repozytorium.amu.edu.pl/handle/10593/11520>

- POTTER, W. J. 2010. The State of Media Literacy. In *Journal of Broadcasting & Electronic Media* [online], roč. 54, č. 4, s. 675-696 [cit.2021.07.15]. ISSN 0883-8151 Dostupné z: <http://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/08838151.2011.521462>
- ROSSELL, Y. 2012. Lavaan: An R Package for Structural Equation Modeling [Computer software manual]. In *Journal of Statistical Software* [online], vol. 48, no. 2, pp. 1-36. [cit. 2023-01-12]. Dostupné z: <http://www.jstatsoft.org/v48/i02/>.
- SCARCELLI, C. M. 2017. Telling, Doing, (Media) Educating. Adolescents' Experiences, Expectations, Suggestions Concerning Media Education. In *Italian Journal of Sociology of Education*. [online], vol. 9, no. 1, pp. 93 – 121. [cit. 2021-10-22]. Dostupné z: <http://ijse.padovauniversitypress.it/2017/1/6>
- SILVERBLATT, A., ENRIGHT ELICEIRI, E., M., 1997. *Dictionary of media literacy*. London: Westport, Conn: Greenwood Press. 248 p. ISBN 0-313-29743- 6
- SLÁVIKOVÁ, N. 2013. Quo vadis mediálna gramotnosť?. In *Pedagogické rozhľady*. [online], roč. 22, č. 4-5, s. 2-8. [cit.2021.07.15]. ISSN 1335-0404. Dostupné z: https://mpc-edu.sk/sites/default/files/rozhlady-casopis/pedagogicke_rozhlady_2013_4_5.pdf
- STIX, D. C., JOLLS, T. 2020. Promoting media literacy learning - a comparison of various media literacy models. In *Media Education* [online], vol.11, no.1, pp.15-23 [cit. 2021-10-13]. ISSN 2038-3010. Dostupné z: doi:10.36253/me-9091
- TOMŠIK, R. 2017. *Kvantitatívny výskum v pedagogických vedách. Úvod do metodológie a štatistického spracovania*. Nitra: Pedagogická fakulta. 505 s. ISBN 978-80-558-1206-9
- VRABEC, N. (a). 2013. *Mediálna výchova: teoretické východiská a trendy*. Trnava: Univerzita sv. Cyrila a Metoda. 116 s. ISBN 978-80-8105-498-3
- VRABEC, N. (b). 2013. *Paradigmatické prístupy a súčasné trendy vo výskume mediálnej gramotnosti*. Trnava: Univerzita sv. Cyrila a Metoda v Trnave. 226 s. ISBN: 978-80-8105-507-2
- ZHANG, H., ZHU. CH. 2016. A Study of Digital Media Literacy of the 5th and 6th Grade Primary Students in Beijing. In *The Asia-Pacific Education Researcher* [online], vol. 25, no. 4, pp. 579-592 [cit. 2023-01-07]. ISSN 0119-5646. Dostupné z: doi:10.1007/s40299-016-0285-2
- ŽILIKOVÁ, M., BEKĚNIOVÁ, Ľ. 2013. *Mediálna výchova v školskom vzdelávacom programe*. Bratislava: Metodicko-pedagogické centrum. 72 s. ISBN 978-80-8052-517-0

8. ZOZNAM PUBLIKOVANÝCH PRÁC DOKTORANDA

V3c1a Vedecký výstup PC ako článok z časopisu – článok

HOLLÁ, K., BIELČIKOVÁ, K. 2022. Media Education as a Means of Sexting Prevention. In *Journal of Education Culture and Society* [online], vol. 13, no. 1, pp. 111-125. ISSN 2081-1640. Dostupné z: <https://doi.org/10.15503/jecs2022.1.111.125>

Indexované v databáze Web of Science

ŽIDOVÁ, M., BIELČIKOVÁ, K. 2022. Family and Media in the 21st Century. In *Grant Journal* [online], roč. 11, č. 1, s. 77-81. ISSN 1805-0638. Dostupné z:

https://www.grantjournal.com/index.php?option=com_content&view=article&id=95&Itemid=101&lang=cs

BIELČIKOVÁ, K., HOLLÁ, K. 2022. Online ohrozenia a ich prevencia (nielen) počas pandémie. In *GRANT journal* [online], roč. 11, č. 2, s.6-10. ISSN 1805-0638. Dostupné z:

https://www.grantjournal.com/index.php?option=com_content&view=article&id=34%3Aaktualni-islo&catid=1%3Acz&Itemid=30&lang=cs

AFC Publikované príspevky na zahraničných vedeckých konferenciách
BIELČIKOVÁ, K., HOLLÁ, K. 2020. Motives for Cyberbullying and Sexting in Adolescents. In *Recenzovaný zborník príspevků mezinárodní vědecké konference Mezinárodní Masarykova konference pro doktorandy a mladé vědecké pracovníky*, 2020. Hradec Králové: MAGNANIMITAS, 11. vyd. 2020, s. 630-638. ISBN 978-80-87952-33-7.

BIELČIKOVÁ, K. 2021. The Relationship between Cyberbullying and Sexting. In *EDULEARN21 Proceedings 13th International Conference on Education and New Learning Technologies* [online], Valencia (Spain): 5-6 July, s. 439-447. ISSN: 2340-1117. Dostupné z: [10.21125/edulearn.2021.0130](https://doi.org/10.21125/edulearn.2021.0130)

Ohlasy: HRADOVA, Y. - ZHYTNYI, O. - TERESHCHUK, S. 2021. State and Legal Policy for the Protection of Children in the Digital Environment. In *Proceedings of the International Conference on Social Science, Psychology and Legal Regulation (SPL 2021)*. Amsterdam : Atlantis Press SARL, no. 617, pp. 220-225. ISBN 978-94-6239-489-6. ISSN 2352-5398. DOI: [10.2991/assehr.k.211218.036](https://doi.org/10.2991/assehr.k.211218.036).

ADF Vedecké práce v ostatných domácich časopisoch

BIELČIKOVÁ, K. 2021. Mediálna výchova na druhom stupni ZŠ na Slovensku. In *Pro-Human*. [online], s. 1-13. ISSN 1338-1415 Dostupné z: [/www.prohuman.sk/pedagogika/medialna-vychova-na-druhom-stupni-zs-na-slovensku](http://www.prohuman.sk/pedagogika/medialna-vychova-na-druhom-stupni-zs-na-slovensku).

AED Vedecké práce v domácich recenzovaných vedeckých zborníkoch, monografiách

BIELČIKOVÁ, K. 2021. Mediálna gramotnosť žiakov 2. stupňa ZŠ. In *EDUCA 16: edukácia - kľúč k úspechu*. Zborník príspevkov z 16. vedeckej konferencie doktorandov s medzinárodnou účasťou, 2021. Nitra: UKF, s. 17-24. ISBN 978-80-558-1811-5

ADE Vedecké práce v ostatných zahraničných časopisoch

BIELČIKOVÁ, K. 2021. Mediálna gramotnosť a vekové rozdiely žiakov. In *Grant Journal* [online], roč. 10, č. 2, s. 6-9. ISSN 1805-062X. Dostupné z: https://www.grantjournal.com/index.php?option=com_content&view=article&id=94&Itemid=100&lang=cs

O3cla Odborný výstup PC ako článok z časopisu - článok

BIELČIKOVÁ, K., ŠUTOVCOVÁ, L. 2022. Kritické myslenie ako východisko k rozvoju mediálnej gramotnosti. In *Aktuality zväzu: OZ školstva a vedy*. roč. 30, č. 2. s. 27-29. ISSN 1338-7960.

ŠUTOVCOVÁ, L. BIELČIKOVÁ, K. 2022. Metódy rozvíjajúce mediálnu gramotnosť a kritické myslenie. In *Pedagogické rozhľady*, roč. 31, č. 1, s. 6-11. ISSN 1335-0404

BIELČIKOVÁ, K. 2022. Preventívny rozmer mediálnej výchovy. In *Náša škola: Odborný metodický časopis pre učiteľov materských škôl a 1. stupňa základných škôl*. roč. 25, č. 9-10. s. 5-10. ISSN 1335-2733.

HOLLÁ, K., BIELČIKOVÁ, K. 2022. Prevencia kyberagresie posilňovaním sebaobrazu a sebaúcty u screenagerov. In *Prohuman*. [online], s. 1-8. ISSN 1338-1415. Dostupné z: <https://www.prohuman.sk/pedagogika/prevencia-kyberagresie-posilnovanim-sebaobrazu-a-sebaucty-u-screenagerov>

ŽIDOVÁ, M. BIELČIKOVÁ, K., JANÍČEK PAVELOVÁ, M. 2022. Online agresia ako novodobý fenomén ľudského správania. In *Prohuman*. [online], s. 1-15. ISSN 1338-1415. Dostupné z: <https://www.prohuman.sk/psychologia/online-agresia-ako-novodoby-fenomen-ludskeho-spravania>

BIELČIKOVÁ, K. 2022. Výučbové aktivity ako nástroj rozvoja mediálnej gramotnosti a prevencie kyberagresie. In *Aktuality zväzu: OZ školstva a vedy*. roč. 31, č. 2. s. 27-29. ISSN 1338-7960.

O2pri Odborný výstup PC ako časť knižnej publikácie alebo zborníka – príspevok

BIELČIKOVÁ, K., ŠUTOVCOVÁ, L. 2022. Students' attitudes towards media education and critical thinking. In *WayScience: Integration of Education, Science and Business in Modern Environment: Winter Debates: Proceedings of the 3rd International Scientific and Practical Internet Conference*, Dněpropetrovsk, February 3-4. Dněpropetrovsk: FOP Marenichenko V.V. pp. 51-52. ISBN 978-617-95218-3-6

ŽIDOVÁ, M., BIELČIKOVÁ, K. 2022. Family and Media in the 21st Century. In *QUAERE: recenzovaný sborník příspěvků interdisciplinární mezinárodní vědecké konference doktorandů a odborných asistentů*, 27.06.2022-29.06.2022, s. 349-354. Hradec Králové: Magnanimitas. ISBN 978-80-87952-36-8.

V2pri Vedecký výstup PC ako časť editovanej knihy alebo zborníka – príspevok

ŽIDOVÁ, M., BIELČIKOVÁ, K. 2022. Family and Media in the 21st Century. In *QUAERE: recenzovaný sborník příspěvků interdisciplinární mezinárodní vědecké konference doktorandů a odborných asistentů*, 27.06.2022-29.06.2022, s. 349-354. Hradec Králové: Magnanimitas. ISBN 978-80-87952-36-8.

BIELČIKOVÁ, K., HOLLÁ, K. 2022. Online ohrozenia a ich prevencia (nielen) počas pandémie. In *MMK 2022: Recenzovaný sborník příspěvků mezinárodní vědecké konference MMK 2022 - Mezinárodní Masarykova konference pro doktorandy a mladé vědecké pracovníky*. Hradec Králové: MAGNANIMITAS, s. 503-511. ISBN 978-80-87952-37-5,

O2ppo Odborný výstup PČ ako časť knižnej publikácie alebo zborníka - príspevok z podujatia

BIELČIKOVÁ, K., HOLLÁ, K. 2022. Parental control over media consumption in Slovak families. In *Proceedings of CBU in Economics and Business: Innovations in Science and Education – online conference*, Prague 16 March 2022. Praha: CBU Research Institute. pp. 13-19. ISSN 2695-0693.

V2ppo Vedecký výstup PC ako časť editovanej knihy alebo zborníka - príspevok z podujatia

BIELČIKOVÁ, K., ŽIDOVÁ, M. 2022. Štýly výchovy ako prediktor používania médií deťmi. In *EDUCA XVII Vzdelanie – cesta pre všetkých : zborník príspevkov zo XVII. vedeckej konferencie doktorandov s medzinárodnou účasťou*. Nitra: UKF s. 23 – 30. ISBN 978-80-558-1943-3.

Vizbo Vedecky výstup PC ako celok – zborník

EDUCA 17: vzdelanie – cesta pre všetkých. Zborník príspevkov zo 17. vedeckej konferencie doktorandov s medzinárodnou účasťou, 05.05.2022, Nitra ; ed. Kristína Bielčíková, Monika Janíček Pavelová, Monika Židová. - 1. vyd. - Nitra : UKF, 2022. - 138 s. - ISBN 978-80-558-1943-3.

Projekty:

UGA UKF V/1/2021 – Analýza mediálnej výchovy vo formálnom vzdelávaní na Slovensku (zodpovedný riešiteľ)

UGA UKF V/1/2022 – Rozvoj mediálnej gramotnosti ako prostriedku prevencie kyberagresie u žiakov II. stupňa ZŠ (zodpovedný riešiteľ)

KEGA 014UKF-4/2021 – (e)Prevencia kyberagresie u generácie Z/(e) Prevention of Cyberaggression in the Generation Z (spoluriešiteľ)

Poznámky:

